

- Bewaring en gebruik van metadata ♦
- Hervorming seksueel strafrecht ♦
- Bijzondere commissie Mensenhandel & Mensensmokkel ♦
- België en zijn koloniaal verleden ♦

Geachte lezer
Beste leerkracht

We verspreiden ons magazine ook via e-mail. Voor u als lezer heeft dat heel wat voordelen. Een elektronische versie belandt meteen in uw mailbox. Een e-mail kunt u in een handomdraai doorsturen naar collega's of kennissen. En het is handig als u met het magazine klassikaal aan de slag wil en wil doorklikken naar achterliggende info.

De Kamer heeft een YouTube kanaal. Daar vindt u leuke en interessante videoclips over het reilen en zeilen in de Kamer. Ze kunnen zeker van pas komen in de klas.

Wenst u via e-mail op de hoogte gehouden te worden? Bezorg ons dan uw e-mailadres op **communication@dekamer.be**. Vermeld duidelijk uw naam en die van uw school. Belangrijk: De papieren versie van dit magazine schrappen we alleen als u dat uitdrukkelijk vraagt.

INHOUD

Bewaring en gebruik van metadata.....	4
Hervorming seksueel strafrecht	8
PFAS. Hoe zo snel mogelijk verbieden?	12
Stemmen bij de Europese verkiezingen vanaf 16 jaar	15
Artsenquota. Waarom niet iedereen geneeskunde mag studeren.....	16
Justitie menselijker, sneller, straffer	19
Bijzondere commissie Mensenhandel en Mensensmokkel.....	24
Bloeddonatie. De uitsluitingsperiode wordt korter	27
België en zijn koloniaal verleden. Streven naar dialoog en samenwerking.....	29
European Disability Card	33
Gedaan met discriminatie omwille van gezondheidstoestand.....	35
Elektrische steps. Nieuwe regels voor meer veiligheid.....	36

WOORD VOORAF

Beste lezer,

Onze maatschappij is voortdurend in verandering. Er doen zich nieuwe situaties voor en we zoeken naar nieuwe manieren om daar vat op te krijgen. We nemen nieuwe gewoonten aan en ontwikkelen nieuwe inzichten over het maatschappelijk leven... Alles is voortdurend aan verandering onderhevig en de wetgeving blijft niet achter. Ook zij past zich aan die nieuwe paradigma's aan. Als wetgevers moeten we die veranderingen aanvoelen, onderzoeken en soms zelfs erop vooruitlopen.

Wetgeving aanpassen heeft meer om het lijf dan hier en daar een artikel toevoegen aan een bestaande wet. Het houdt ook in dat we ons buigen

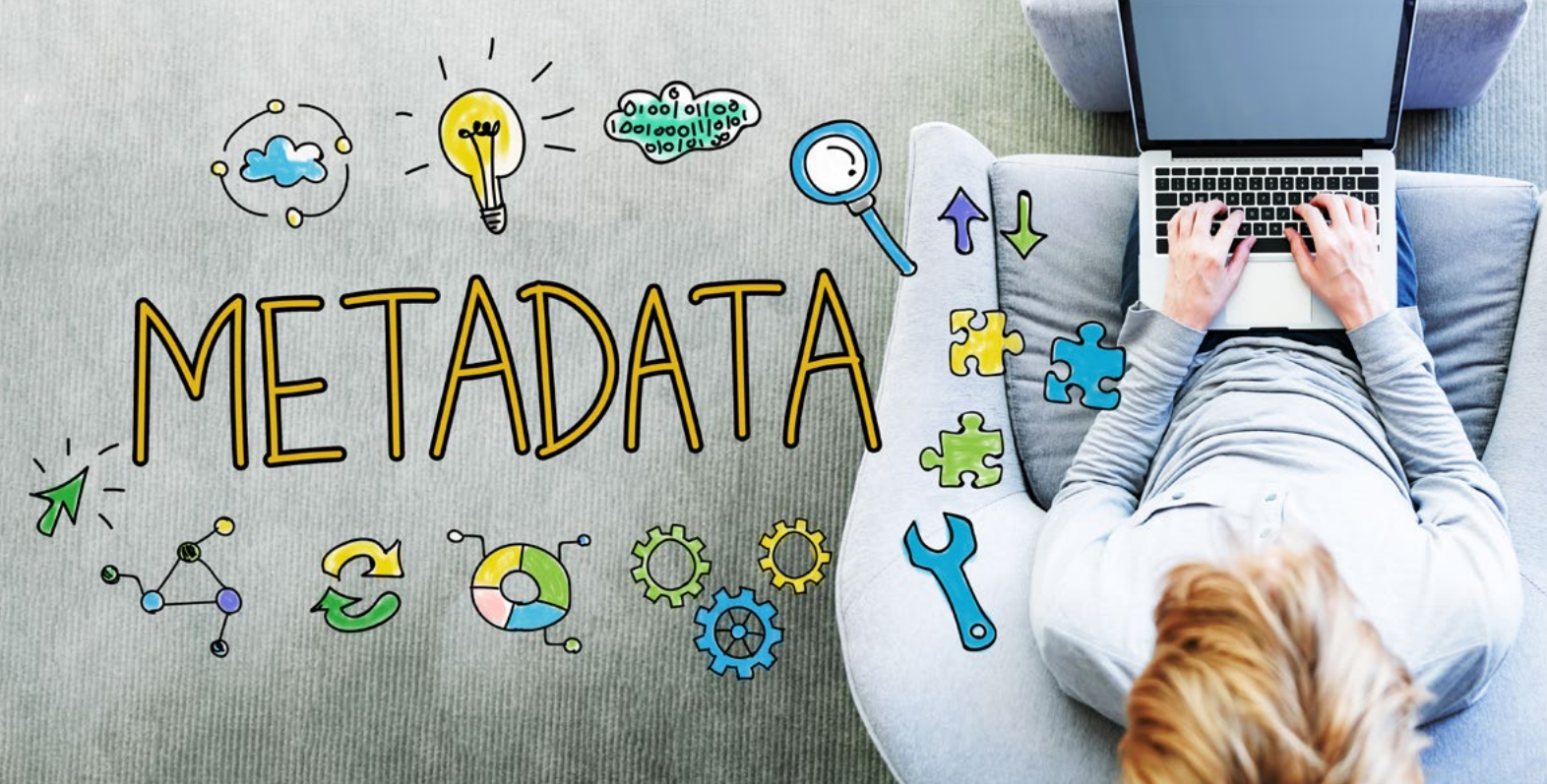
over de essentie van de wet om na te gaan of de grondslagen ervan nog op de hedendaagse maatschappij afgestemd zijn. Neem bijvoorbeeld de drastische hervorming van het hoofdstuk rond seksuele misdrijven uit het Strafwetboek. Dat werd grondig herschreven. Terwijl seksuele misdrijven tot voor kort ondergebracht waren onder de titel 'Misdaden en wanbedrijven tegen de orde van de familie', zijn ze nu gedefinieerd als wat ze zijn: een ernstige aantasting van iemands vrijheid en fysieke, psychische en seksuele integriteit. Het begrip toestemming staat voortaan centraal.

Wetgevend werk is dus in de eerste plaats een denkoefening. Een denkoefening die gevoed wordt door de contacten die de politici hebben met burgers en ook door de adviezen die uitgebracht worden door gespecialiseerde instellingen. Het debat wordt verder verrijkt door getuigenissen in de commissievergaderingen: van juristen en magistraten, van verenigingen die actief zijn op het terrein, van mannen en vrouwen die hun eigen ervaringen uit de doeken komen doen. Wetgevend werk is gebaseerd op de samenleving en staat ten dienste van de samenleving.

Het magazine dat u nu in handen hebt, is niets anders dan de afspiegeling van dat werk.

Ik wens u veel leesplezier.

Eliane Tillieux
Voorzitster van de Kamer van volksvertegenwoordigers

Kan de overheid mijn digitale leven zo maar uitpluizen?

Nieuwe wet regelt bewaring en gebruik van zogenaamde metadata

Een foto maken? Digitaal. Een brief versturen? Via mail. Een formulier invullen? Online. Een gesprek? Via een app... De wereld digitaliseert vandaag in ijltempo. We creëren, delen en gebruiken data en laten hierbij sporen van onze digitale communicatie na. Soms, bijvoorbeeld bij gerechtelijke onderzoeken, is het interessant om die sporen te kennen. Daarom moeten bepaalde instellingen (banken, operatoren, ...) gegevens bijhouden. Maar mag en kan men zo maar alles bewaren met het oog op onze veiligheid of staat onze privacy voorop? Dat is de kern van de zaak, maar ook een dunne lijn. De nieuwe 'metadata'-wet schetst voor de gebruikers een juridisch kader van wat wel en niet kan met die steeds groeiende berg data.

1 met 18 nullen

De hoeveelheid digitale data die er elke dag bijkomt, is gigantisch. Sommige bronnen spreken van gemiddeld 1.7MB per seconde per persoon, wat neerkomt op 2,5 triljoen bytes (een 1 met 18 nullen) per dag wereldwijd. Dat allemaal op de juiste manier bewaren vraagt heel veel opslagcapaciteit en er hangt een heel groot prijskaartje aan vast. Daarbovenop komt het aspect privacy. Bewaren is immers één zaak, maar wie de data mag lezen, wanneer iemand data mag inkijken en hoe de data beveiligd zijn, is een andere zaak. Om dit alles wettelijk te regelen, heeft de Kamer eerder dit jaar de nieuwe metadata-wet aangenomen, voluit – de wet betreffende het verzamelen en het bewaren van de identificatiegegevens en van metagegevens in de sector van elektronische communicatie en de verstrekking ervan aan de autoriteiten.

Metadata

Wat betekent dit nu voor jouw gegevens? Om je direct gerust te stellen: bedrijven, de overheid of politiediensten mogen niet zomaar de inhoud van jouw digitale conversaties inkijken of bewaren. De wet focust op metadata. Metadata gaan niet over de inhoud van de berichten en gesprekken, maar geven technische informatie over de data weer. Bijvoorbeeld over wie met wie belt, vanop welke plek, op welk tijdstip of met welk type smartphone. In jouw dagdagelijkse leven ben je metadata ongetwijfeld al tegengekomen. Neem bijvoorbeeld die digitale foto die je tijdens een citytrip hebt gemaakt en waarbij je met vrienden of familie voor de Eiffeltoren poseert. In de 'eigenschappen' van het fotobestand (meestal terug te vinden via een klik met de rechtermuistoets) kun je details over de foto achterhalen: het uur waarop hij gemaakt is, de locatie, de resolutie, vaak zelfs het camera- en lenstype. Of het die dag in Parijs bewolkt was, hoe je gekleed was en welke vrienden op de foto

staan – de inhoudelijke info van de foto dus – vind je niet terug in de metadata.

Dat data – en metadata – in de hedendaagse maatschappij en economie steeds belangrijker worden, kun je eveneens zien in het gebruik van *metatags* in de HTML-code van websites. Die tags met info over de inhoud van de webpagina zijn heel belangrijk voor zoekmachines zoals Google om performanter de juiste zoekresultaten weer te geven. Dat je reclame ontvangt over een zoekterm die je hebt ingegeven, heeft ook te maken met (meta) tags die bijvoorbeeld je locatie of type toestel vrijgeven. Dat is cruciale informatie, zeker voor bedrijven die zich vooral online manifesteren. Weet je trouwens hoe het moederbedrijf boven Facebook en Instagram heet? Juist ... Meta.

en maakte het voor telecomoperatoren (telefonie en/of internet) verplicht om diverse metagegevens zoals locatie- en verkeersgegevens bij te houden gedurende een periode van minimaal 1 jaar. Alleen strookte die wet niet met het recht op privacy, een van de belangrijke principes van het Europees recht. Het Belgisch Grondwettelijk Hof heeft op basis van een arrest van het Europees Hof van Justitie die eerdere retentiewet daarom in 2021 vernietigd. Vooral de 'algemene en ongedifferentieerde' bewaring van de metadata was volgens de Europese instelling te vrijblijvend. Met dit nieuwe wetsontwerp wil de regering zich in regel stellen met de Europese e-privacyrichtlijn.

Nieuwe wet

'Nieuw' is relatief, want wetgeving rond (digitale) data bewaren bestaat al langer dan vandaag. Er waren al wetten, onder meer uit 2013 en 2016 die dit regelden. De laatste, de zogeheten dataretentiewet, kwam er na vernietiging van de wet uit 2013 door het Grondwettelijk Hof

Ongedifferentieerd of gedifferentieerd

Zoals hierboven aangegeven, maakte het Europees Hof van Justitie een probleem van de 'algemene en ongedifferentieerde' bewaring van data. Zonder reden quasi alles bewaren hield een schending van het recht op privacy in. Het wetsontwerp

komt daaraan tegemoet door onder meer het verzamelen van metagegevens bijvoorbeeld afhankelijk te maken van de criminaliteitsgraad in de regio (in het gerechtelijk arrondissement) en het aantal gepleegde (zware) strafbare feiten in een bepaalde zone. Voor gerechtelijke arrondissementen en politiezones waar er op basis van een gemiddelde van 3 jaar, 3 of 4 strafbare feiten zijn per 1000 inwoners

per jaar, is de bewaartermijn 6 maanden. Waar er 5 tot 6 strafbare feiten zijn, bedraagt de bewaartermijn 9 maanden. Zeven of meer inbreuken leidt tot een bewaartermijn van 12 maanden.

De oppositie haalde tijdens de bespreking aan dat dit criterium zo ruim is – en ons land zo klein – dat het heel België en zijn burgers dreigt te bestrijken. Het wetsontwerp spreekt daarnaast over 'strategische plaatsen' waar gegevens van mensen die op die plaatsen komen, preventief mogen bewaard worden. Denk daarbij aan de luchthaven, stations, kerncentrales en rechtbanken.

Sky ECC-onderzoek

Dit onderzoek draait rond de communicatie met versleutelde smartphones en de versleutelde berichtenapp Sky ECC van het Canadese bedrijf Sky Global. Ze werden voornamelijk gebruikt in criminele organisaties. De Belgische politiediensten konden de code kraken en konden maandenlang ongemerkt de berichten meelezen waardoor ze diverse criminele circuits in kaart konden brengen. In het voorjaar van 2021 viel de politie binnen op honderden plaatsen en bracht ze een grote slag toe aan de georganiseerde misdaad in ons land. Een jaar later waren er al 276 dossiers geopend, 888 verdachten opgepakt en voor meer dan 4,5 miljard euro aan goederen (drugs, wapens,...) in beslag genomen.

Strengere toegangsvoorwaarden

Minister van Justitie Vincent Van Quickenborne, die het wetsontwerpsamen met minister van Telecommunicatie Petra De Sutter kwam verdedigen, benadrukte dat het raadplegen van de metadata strikt geregeld is. De overheid – justitie meer bepaald – kan dat enkel na toestemming van een magistraat en bovendien heeft justitie geen toegang tot de volledige database. De telecomoperatoren behouden de databases en geven enkel

de gevraagde metagegevens door aan de aanvrager. Ook andere overheidsdiensten zullen regels moeten bepalen en voorleggen aan de Kamer voor ze gegevens kunnen consulteren.

De toegang tot de metagegevens is strikt(er) gereguleerd en – zoals een van de Kamerleden het tijdens de bespreking omschreef – beperkter dan voor Google of Facebook, die de geadresseerde kennen en ook toegang hebben tot de inhoud van de verzonden berichten. Maar de oppositieleden betwisten dit. Zij vrezen dat (te) veel overheden toegang zullen krijgen tot de bewaarde metadata.

Waarom is deze wet belangrijk?

Veiligheid versus **privacy** ... het is een dunne lijn. Nadat het Grondwettelijk Hof de vorige dataretentiewet vernietigd had, was er ongerustheid ontstaan bij de politiediensten. Over metagegevens beschikken is immers belangrijk voor strafonderzoeken, voor de bestrijding van terrorisme of het opsporen van vermiste personen. Aan de hand van de metadata kan men achterhalen waar een persoon was en met wie hij communiceerde. Criminelen zijn bovendien al langer over gestapt op digitale communicatiemiddelen die ook nog eens versleuteld zijn zodat niemand ze zomaar kan ontcijferen. Dat bleek nog recentelijk uit het **Sky ECC-onderzoek**. Dankzij de aanpassingen in de wet beschikt de politie nu over een stabiel wettelijk kader en kan ze gegevens gebruiken om de strijd tegen de misdaad, meer bepaald de georganiseerde misdaad, doelgericht aan te pakken.

Privacy en wetgeving

Metadata geven een paar technische details prijs (o.a. geodata), maar je privacy omvat uiteraard ook je naam, geboortedatum, ... Om die persoonsgegevens te beschermen, heeft de overheid in het verleden (8 december 1992) de zogenaamde 'Privacywet' goedgekeurd. Sinds mei 2018 heeft de geüpdatete versie een andere naam: de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Die bepaalt onder meer wat er tot de gegevensbescherming behoort, wat je rechten zijn – zo mag je een organisatie vragen om de gegevens die ze over jou heeft in te kijken, aan te passen of zelfs te laten wissen. De AVG voorziet ook in een procedure tegen inbreuken en misbruiken.

Meer info over dit luik van privacy – dus niet over metadata – vind je bij de Gegevensbeschermingsautoriteit, een onafhankelijk orgaan dat erop toeziet dat de grondbeginselen van de bescherming van de persoonsgegevens correct worden nageleefd. <https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/>

www.dekamer.be
> [doc 2572](#)

Hervorming seksueel strafrecht

Toestemming staat centraal

"Nee is nee. Geen ja is altijd nee". Bij de hervorming van het seksueel strafrecht, die in maart 2022 door de Kamer werd aangenomen en in juni 2022 van kracht is geworden, was consent of toestemming het centrale uitgangspunt. Doel van de hervorming was het seksueel strafrecht te moderniseren. Het aan te passen aan de hedendaagse maatschappelijke realiteit. De commissie voor Justitie heeft daarvoor indrukwekkend inhoudelijk werk geleverd, op basis van de adviezen van tal van experts en mensen uit het veld die in de commissie gehoord werden.

Seksueel geweld is een schrikbarende realiteit. Naar schatting 16 % van de vrouwen en 5 % van de mannen werden al eens geconfronteerd met een verkrachting of een poging tot verkrachting. Dat zijn gigantisch hoge cijfers! In slechts 10 % van de gevallen wordt er ook een klacht ingediend. En wanneer dergelijke feiten de krantenkoppen halen, wordt daarmee soms duidelijk gemaakt dat de rechters machteloos staan en niet gepast kunnen reageren. Het was dan ook hoog tijd dat de wetgeving afgestemd werd op de veranderde samenleving: er was nood aan een tekst die duidelijker, preciezer en voor iedereen begrijpelijker is.

Een totaal andere benadering

Het hoofdstuk over het seksueel strafrecht staat nu onder Titel VIII van het Strafwetboek, dat over "Misdaden en wanbedrijven tegen personen" gaat, en volgt direct op het hoofdstuk over opzettelijk doden. Dat is een bewuste ingreep: die wijziging vloeit voort uit een totaal andere benadering van seksuele misdrijven. Ze worden nu als een zware vorm van criminaliteit beschouwd en plaatsen het slachtoffer centraal. Voordien stond dit hoofdstuk – we hebben het dus onder meer over de bepalingen over verkrachting – onder de Titel "Misdaden en wanbedrijven tegen de orde van de familie"! Vroeger was het vooral zaak de vrede en de orde in de familie niet te verstoren en de moraal te beschermen. Die kijk op seksueel geweld was natuurlijk allang achterhaald.

Seksuele misdrijven worden nu als zware vorm van criminaliteit beschouwd

Toestemming als conditio sine qua non

Toestemming of consent is het basisprincipe van de hervorming. Zonder toestemming is er sprake van een misdrijf. Toestemming voor een seksuele handeling veronderstelt dat ze uit vrije wil is gegeven. Ze kan niet worden afgeleid uit de afwezigheid van verweer. De toestemming kan ook op elk ogenblik worden ingetrokken, zelfs tijdens de seksuele handeling.

Toestemming is er niet wanneer er misbruik gemaakt wordt van de kwetsbare toestand van een persoon. Die kan het gevolg zijn van angst, alcohol of drugs, ziekte of een handicap, waardoor de vrije wil wordt aangetast. Het begrip misbruik van de kwetsbare toestand is zeer belangrijk: het is niet zo dat een persoon met een handicap bijvoorbeeld geen toestemming zou kunnen geven voor seksuele betrekkingen.

Toestemming is er in ieder geval niet indien de seksuele handeling het gevolg is van een bedreiging, fysiek of psychisch geweld, dwang, verrassing of list... en er kan evenmin sprake zijn van toestemming wanneer het slachtoffer bewusteloos is of slaapt.

De wet bepaalt dat de toestemming beoordeeld wordt door de rechter in het licht van de omstandigheden van de zaak.

Seksuele meerderjarigheid

De leeftijd waarop een jongere geacht wordt uit vrije wil te kunnen toestemmen in een seksuele handeling – de seksuele meerderjarigheid – blijft 16 jaar. Dat wil daarom niet zeggen dat seks vóór die leeftijd verboden is of dat een seksuele relatie op jongere leeftijd als ongepast wordt beschouwd. Het is vóór alles de bedoeling jongeren te beschermen tegen (seksueel) misbruik. Er zijn trouwens uitzonderingen op die regel.

Zo gaat de wetgever ervan uit dat jongeren tussen 14 en 16 jaar wel uit vrije wil hun toestemming kunnen geven indien het leeftijdsverschil tussen de partners niet meer dan drie jaar bedraagt. Bij een groter leeftijdsverschil werd er geoordeeld dat het verschil in maturiteit en volwassenheid te groot is en de jongere in een onderschikte positie dreigt te duwen.

Minderjarigen boven de 14 jaar die met wederzijdse toestemming met elkaar seks hebben, plegen geen misdrijf, zelfs wanneer het leeftijdsverschil groter is dan drie jaar. Voor een 14-jarige die een seksuele relatie heeft met iemand die 17 jaar en 11 maanden oud is, is er dus geen probleem. De achterliggende gedachte is dat jongeren onderling met seks moeten kunnen experimenteren en hun lichaam moeten kunnen ontdekken.

De wet zegt wél dat minderjarigen nooit uit vrije wil kunnen toestemmen in seksuele handelingen met familieleden of personen die hun positie van gezag of invloed ten aanzien van hen gebruiken, noch wanneer er sprake is van daden van ontucht of prostitutie.

Incest

Incest werd als een apart misdrijf opgenomen in het Strafwetboek. Dat wordt als een grote stap voorwaarts beschouwd, aangezien incest nog een taboe is. Incest komt nochtans veel vaker voor dan men denkt: volgens sommige onttellende cijfers zou een kind op tien het slachtoffer zijn van incest.

Incest wordt in het Strafwetboek gedefinieerd als de seksuele handelingen die gepleegd worden ten nadele van een minderjarige door een bloedverwant of aanverwant in de rechte opgaande lijn (ouders of (over)grootouders), door een bloedverwant of aanverwant in de zijlijn (broers of zussen, ooms of tantes) of ieder ander persoon die een soortgelijke positie heeft in het gezin van voornoemde personen. Incest kan vele vormen aannemen: aantasting van de seksuele integriteit of zelfs verkrachting (wat inhoudt dat het slachtoffer gepenetreerd werd), voyeurisme of niet-consensuele verspreiding van

seksueel getinte content, al dan niet met kwaadwillig opzet of uit winstbejag.

Voyeurisme

Een aantal definities worden in de wet aangepast en aangevuld om ze duidelijker te formuleren. Dat geldt onder meer voor de definitie van voyeurisme. Voyeurisme is het observeren van een persoon die ontbloot is of een expliciete seksuele daad stelt, of het maken van een beeld- of geluidsopname van deze

persoon zonder de toestemming van die persoon, die bovendien redelijkerwijs mag verwachten dat hij of zij niet begluurd wordt. Het begrip 'ontbloot' was enigszins problematisch bij de omschrijving van upskirting, een vorm van voyeurisme waarbij vrouwen in het geniep onder hun rok worden gefilmd of gefotografeerd (men spreekt ook van creepshots). Is een persoon wel 'ontbloot' wanneer hij of zij een onderbroek aan heeft? Die vraag is nu van de baan. Een 'ontbloot persoon' wordt voortaan omschreven als een persoon die zonder toestemming of buiten zijn of haar medeweten een deel van zijn of haar lichaam toont dat op grond van zijn of haar seksuele integriteit verhuuld zou zijn gebleven indien hij of zij had geweten dat hij of zij werd geobserveerd of dat er een beeld- of geluidsopname van hem of haar werd gemaakt. Of de begluurde persoon een onderbroek draagt of niet, voyeurisme is nu definitief verboden.

Prostitutie

In hoofdstuk 1 van de wet (houdende wijzigingen aan het Strafwetboek met betrekking tot het seksueel strafrecht) worden er tal van wijzigingen aangebracht, te veel om hier allemaal te behandelen. We gaan wel even dieper in op hoofdstuk 2, over (misbruik van) prostitutie van een meerderjarige.

Prostitutie op zich wordt niet langer als een misdrijf beschouwd (tenzij wanneer het gaat over prostitutie van een minderjarige). Misbruik van prostitutie is wél een misdrijf. **Pooierschap** wordt omschreven als het organiseren van de

prostitutie van een ander met als doel er voordeel uit te halen, of het bevorderen of vergemakkelijken van prostitutie met als doel een abnormaal voordeel te verkrijgen. Ook **aanzetten tot prostitutie**, zelfs zonder doel er voordeel uit te halen, is strafbaar. We herinneren ons bijvoorbeeld de billboards bij de campus van de ULB met reclame die studenten uitnodigde om hun levensstandaard te verhogen door uit te gaan met een *sugardaddy*.

Reclame maken voor prostitutie is verboden, maar dat verbod geldt bijvoorbeeld niet voor een meerderjarige die reclame maakt voor eigen seksuele diensten achter een raam in een ruimte die voor prostitutie bestemd is of op een internetplatform. Indien een kwetsbare meerderjarige het slachtoffer is van het misdrijf, wordt dat als **verzaamd misbruik van prostitutie** gekwalificeerd.

Strafwetboek

Het Strafwetboek is een inventaris van misdrijven. Het bevat telkens een definitie van het misdrijf en de straf die erop van toepassing is. Ons Strafwetboek dateert van 1867. Destijds werd het als vooruitstrevend beschouwd, maar vandaag is het aan een grondige hervorming toe. Dat wil niet zeggen dat het sindsdien niet meer gewijzigd werd. Er werden talloze aanpassingen doorgevoerd, maar er is nood aan een totale herziening, die aan de evolutie van onze samenleving is aangepast. Die staat intussen in de steigers. In 2015 werd er een expertencommissie opgericht, die een voorontwerp tot hervorming opgesteld heeft. Hoewel die werkzaamheden goed vorderden, oordeelde de minister van Justitie dat de strijd tegen seksuele misdrijven een prioriteit was die geen uitstel meer duldde. De dringende noodzaak werd inderdaad duidelijk door bewegingen zoals #MeToo en de zaak-Julie Van Espen, genoemd naar de jonge vrouw die het slachtoffer werd van een recidiverende seksdelinquent. Het hoofdstuk over seksuele misdrijven werd dan ook uit het voorontwerp van de experts gelicht, zodat het met voorrang behandeld en in het huidige Strafwetboek opgenomen kon worden, in afwachting van de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek.

Zorgcentra na seksueel geweld (ZSG's)

De ZSG's vangen de klok rond slachtoffers van seksueel geweld op, zowel kinderen als volwassenen, en begeleiden hen. Slachtoffers kunnen er terecht voor medische en psychische zorg. Ze kunnen er ook een klacht indienen bij speciaal opgeleide zedeninspecteurs en een forensisch onderzoek ondergaan. Dat onderzoek, waarbij de verwondingen vastgesteld en de bewijzen verzameld worden, wordt best binnen drie dagen na de feiten uitgevoerd.

De contactgegevens van de 7 ZSG's > <https://www.seksueelgeweld.be/zorgcentra-na-seksueel-geweld-wat-voor-wie-waar>

De commissie Justitie op bezoek in het ZSG in Brussel

Evaluatie in de Kamer

Verskillende punten van de tekst stootten op bezwaren. Zo betreurden sommigen dat er geen sprake meer is van incest als het slachtoffer ouder is dan 18 jaar. Het leeftijdsverschil van ten hoogste drie jaar tussen een jongere boven de 14 jaar en zijn of haar partner als criterium om niet van een misdrijf te spreken werd te restrictief bevonden.

Maar vooral het hoofdstuk over prostitutie leidde tot kritische bedenkingen, vooral het begrip 'abnormaal voordeel uit prostitutie' als een vereiste om te kunnen spreken van pooierschap. Sommigen waren van mening dat dit de strijd van magistraten tegen mensenhandel veel moeilijker maakt. Het zou de deur openzetten voor situaties waarbij iemand legaal de prostitutie van een ander organiseert. Meer in het algemeen vond men het jammer dat de decriminalisering van prostitutie losgekoppeld werd van het sociaal statuut van sekswerkers en de strijd tegen mensenhandel.

Daarom werd er aan het hoofdstuk over prostitutie een artikel toegevoegd. Het bepaalt dat de Kamer twee jaar na de inwerkingtreding van deze bepalingen, en vervolgens om de vier jaar, de toepassing van dat hoofdstuk moet evalueren. Bij die evaluatie moet er gebruik worden gemaakt van de expertise van vertegenwoordigers van het gerecht en de politie, gespecialiseerde openbare organen en gespecialiseerde academici. Tegen 31 december 2022 worden de nadere regels van die evaluatie bij wet bepaald.

www.dekamer.be
> [doc 2141](#)

Talloze hoorzittingen

De commissie Justitie heeft vier dagen uitgetrokken om vertegenwoordigers van gespecialiseerde verenigingen, experts, advocaten, academici... te horen.

- De schriftelijke weerslag van die hoorzittingen > [document 2141/006](#) (pp. 129 tot 352).
- [De hoorzittingen herbekijken](#) > archief videovergaderingen op www.dekamer.be (28/09/2021, 19/10/2021 (a.m./p.m.), 16/10/2021 (a.m./p.m.), 27/10/2021 (a.m.).

Document 2141/006

De hoorzittingen herbekijken

PFAS

Hoe zo snel mogelijk verbieden?

PFAS zitten overal: in je regenjas, je gsm, je tent, flosdraad, mascara, het pak ontbijtgranen waarmee je de dag begint en de kartonnen doos waaruit je 's avonds een dampende pizza haalt. De industrie gebruikt die chemische stoffen omdat ze water, vet en vuil afstoten en heel goed bestand zijn tegen hoge temperaturen. Maar jammer genoeg hebben ze ook kwalijke eigenschappen: ze vervuilen ons leefmilieu en kunnen onze gezondheid ernstig schaden. Daarom zouden de parlementsleden het gebruik van PFAS zo snel mogelijk willen laten verbieden. Alleen blijkt dat niet zo eenvoudig te zijn. Toch heeft de Kamer daartoe in een [resolutie](#) een eerste aanzet gegeven.

Europa

In de Europese interne markt is het heel belangrijk dat in alle lidstaten dezelfde productnormen gelden. Anders zou het immers zeer moeilijk worden voor onze industrie om haar producten elders in Europa te verkopen. Wat in het ene land is toegelaten, zou dan in een ander land misschien verboden zijn. Om die reden bepaalt de Europese Unie welke chemische stoffen in onze producten zijn toegelaten en mag België niet zomaar op eigen houtje beslissen om PFAS te verbieden.

Nu heeft de EU de afgelopen jaren zeker niet stilgezeten: het gebruik van een aantal specifieke PFAS, zoals PFOS, heeft ze al sterk beperkt of verboden. Maar dat volstaat niet, aangezien die verboden stoffen heel vaak vervangen worden door nieuwe PFAS-verbindingen die wellicht gelijkaardige schadelijke eigenschappen hebben. Daarom heeft de Europese Commissie beloofd om in 2023 een concreet voorstel te doen om alle PFAS in niet-essentiële toepassingen te verbieden.

PFAS

PFAS (per- en polyfluoralkylverbindingen) is de verzamelnaam voor een zeer grote groep van door de mens gemaakte chemische stoffen die in tal van industriële sectoren worden gebruikt: de auto-industrie, de bouw, de elektronica, de textielnijverheid, de voedselverwerking enz. Al die stoffen, die bekend zijn onder eigen afkortingen (PFOS, PFOA, GenX...), bevatten zeer sterke koolstof-fluorverbindingen, waardoor ze nauwelijks kapot te krijgen zijn. Dat is interessant voor de industrie, maar problematisch voor het leefmilieu, want daardoor zijn ze niet of nauwelijks afbreekbaar. Om die reden worden ze ook eeuwige moleculen of *forever chemicals* genoemd. De stoffen hopen zich op in allerlei organismen, zoals planten en dieren (bioaccumulatie), ze komen in de

grond en het water terecht, en via de lucht, ons voedsel of onze leefomgeving belanden ze ook in het menselijk lichaam, waar ze schadelijke gezondheidseffecten kunnen teweegbrengen. Zo kunnen ze onder meer ons hormoonstelsel verstoren, de immuniteit verzwakken of bepaalde kankers uitlokken. Uit onderzoek blijkt dat vandaag iedereen PFAS in het bloed heeft!

PFOS

Een bekende stof uit de groep van de PFAS is PFOS (perfluorooctaansulfonzuur), dat in grote hoeveelheden werd aangetroffen in de vervuilde gronden rond de 3M-fabriek in Zwijndrecht. Naar aanleiding daarvan heeft het Vlaams Parlement een onderzoekscommissie opgericht.

Het is heel belangrijk dat in alle EU-lidstaten dezelfde productnormen gelden

Er bestaat echter een uitzondering op de bevoegdheidsverdeling. De EU kan weliswaar een algemeen PFAS-verbod opleggen, maar specifiek voor papieren en kartonnen voedingsverpakkingen mogen de lidstaten nog wel zelf maatregelen nemen. Onder meer de Deense regering heeft dat al gedaan: sinds 2020 mogen papieren en kartonnen verpakkingen die met voeding in contact komen er geen PFAS meer bevatten. Dat is al een hele stap voorwaarts, want via die verpakkingen kunnen de gevaarlijke stoffen in ons voedsel terechtkomen, en via die weg in ons lichaam.

Tussenoplossing

Na een reeks hoorzittingen over het thema heeft de Kamer op 7 juli 2022 een resolutie aangenomen waarin ze voor een tussenoplossing kiest. De Kamer vraagt daarin aan de federale regering om Europese initiatieven voor de invoering van een totaalverbod te steunen. Pas wanneer de Europese Commissie uiteindelijk toch geen verbod zou voorstellen, zou de federale regering alvast zelf, naar het voorbeeld van Denemarken, een nationaal verbod op PFAS in papieren en kartonnen voedingsverpakkingen moeten uitwerken. Op die manier wil de Kamer zich ervan verzekeren dat er op termijn hoe dan ook een verbod komt, via Europa als het kan, op nationaal niveau als het moet. Een Europees verbod

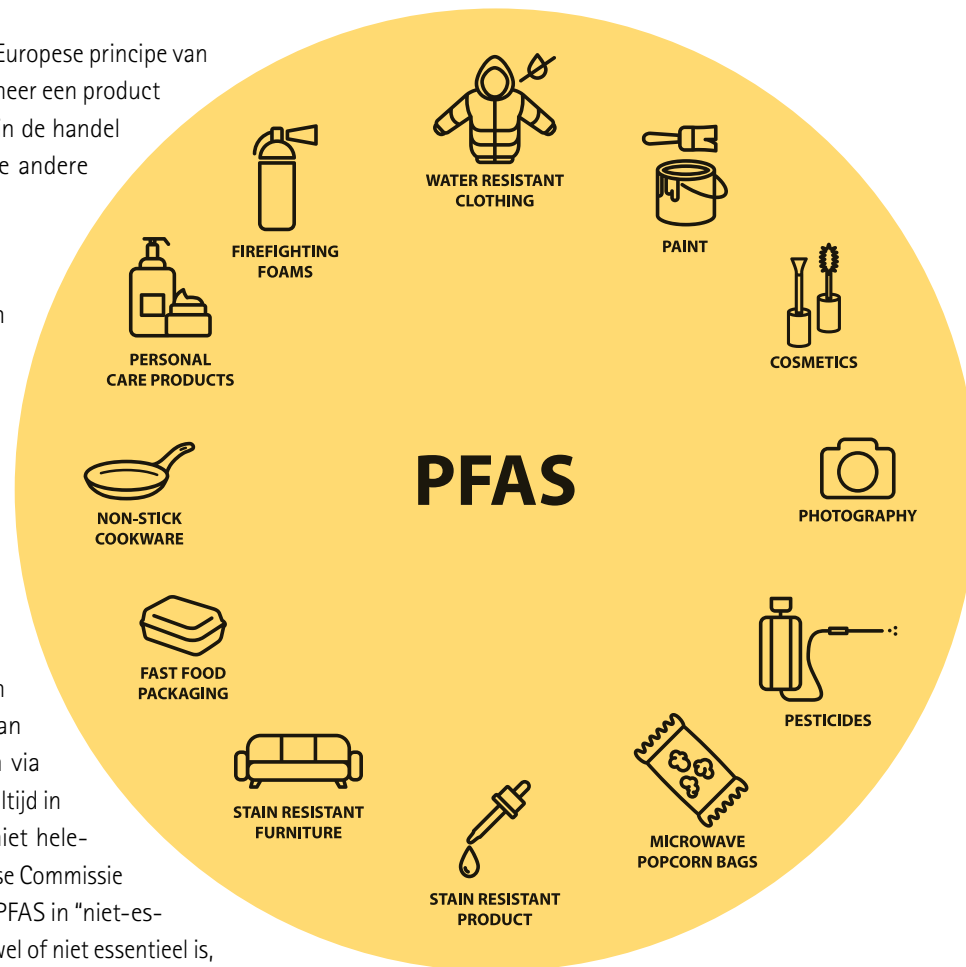
krijgt echter de voorkeur, aangezien de betrokken Belgische sectoren – met name de chemische industrie en de voedingsindustrie – heel veel handel voeren met bedrijven en consumenten in andere lidstaten. Bovendien zou België na het aannemen van een nationaal verbod nog altijd verplicht zijn om verpakkingen uit andere Europese lidstaten op de markt te aanvaarden, zelfs als ze PFAS bevatten.

Dat heeft te maken met het Europese principe van wederzijdse erkenning: wanneer een product in één EU-land rechtmatig in de handel is gebracht, moeten ook de andere EU-landen het toelaten.

Te traag?

Sommige oppositieleden hadden liever het Deense voorbeeld gevolgd. Als de Europese Commissie zoals beloofd in 2023 een voorstel indient, zal het immers daarna nog minstens tot 2028 duren vooraleer dat totaalverbod ook werkelijk van kracht is. En in de tussenperiode worden mensen nog steeds blootgesteld aan PFAS en komen die stoffen via wegwerpverpakkingen nog altijd in het milieu terecht. Ook is niet helemaal duidelijk wat de Europese Commissie bedoelt met een verbod op PFAS in "niet-essentiële toepassingen". Wat wel of niet essentieel is, zal nog heel wat overleg vergen. Met een Belgisch verbod zouden de bevolking en het leefmilieu veel sneller beschermd zijn.

Resolutie

Behalve wetten kan de Kamer ook resoluties aannemen. Met een voorstel van resolutie zetten één of meer Kamerleden hun standpunt over een bepaald onderwerp uiteen en vragen ze de regering vervolgens om rond bepaalde maatschappelijke of internationale problemen actie te ondernemen. Aangenomen resoluties hebben geen 'kracht van wet', maar de regering moet de Kamer wel inlichten over de manier waarop ze aan de resolutie gevolg heeft gegeven.

Meer info

www.dekamer.be > Resolutie om vervuiling door PFAS in voedingsverpakkingen tegen te gaan > [doc 2260](#)
[Sciensano](#) > [Gezondheidsonderwerpen](#) > [per- en polyfluoralkylverbindingen \(PFAS\)](#)

Wist je dat...

je alle vergaderingen van onze commissies en alle plenaire vergaderingen kan volgen via het [videoplatform](#) op de website van de Kamer? Rechtstreeks of achteraf (via de rubriek Archieven), zoals het jou het best uitkomt.

Stemmen bij de Europese verkiezingen Vanaf 16 jaar

Stemmen voor het Europees Parlement kan voortaan vanaf 16 jaar! Daardoor krijgen jongeren en wat hen bezig houdt meer gewicht in de politieke besluitvorming. De Kamer nam het wetsvoorstel daarover aan tijdens de plenaire vergadering van 19 mei 2022. België is hiermee na Oostenrijk en Malta het derde Europese land dat de minimumleeftijd naar 16 jaar verlaagt. In Griekenland ligt de minimumleeftijd op 17 jaar.

Het gaat om een *stemrecht*, geen *stemplicht* (zoals die voor meerderjarigen geldt). Om te mogen stemmen moet je minstens 16 jaar zijn op de dag van de verkiezingen. Je moet je vooraf registreren bij de gemeente om in de kiezerslijst opgenomen te worden. Eens ingeschreven ben je wel verplicht om te gaan stemmen.

De volgende verkiezingen voor het Europees Parlement vinden plaats in het voorjaar van 2024. Het stemrecht geldt niet alleen voor de Belgische jongeren, maar ook voor de 16- en 17-jarige onderdanen van andere EU-lidstaten die in België wonen. Daardoor zouden naar schatting 270 000 minderjarigen in ons land hun stem kunnen uitbrengen voor het Europees Parlement.

Kritische stemmen

Tijdens de bespreking van het wetsvoorstel in de Kamer waren ook kritische stemmen te horen. Zo werd onder meer geopperd dat het Europees Parlement niet echt de politieke instelling is die het dichtst bij de leefwereld van de jongeren staat. Als we jongeren meer willen betrekken bij de politiek zou stemrecht vanaf 16 jaar voor de gemeenteraadsverkiezingen logischer zijn. Maar over stemrecht voor de gemeenteraadsverkiezingen moeten de gewesten beslissen (Vlaams, Waals en Brussels gewest).

Ook voor de federale verkiezingen (verkiezingen voor de Kamer van volksvertegenwoordigers) ligt de leeftijd nog op 18. De reden hiervoor: de kiesleeftijd van

18 jaar staat in de Grondwet. En aangezien het desbetreffende grondwetsartikel in 2019 niet voor herziening vatbaar verklaard werd, kan het tijdens deze legislatuur hoe dan ook niet gewijzigd worden.

Kritiek was ook te horen op het feit dat de jongeren zich vooraf moeten inschrijven. De kans is groot dat jongeren die minder geïnformeerd zijn of minder geïnteresseerd zijn in politiek daardoor niet zullen gaan stemmen.

Kortom

Afwachten dus hoeveel 16- en 17-jarigen in 2024 hun stem zullen uitbrengen. Belangrijk is alvast dat alle jongeren weten dat ze mogen stemmen en zich daarvoor moeten inschrijven. In afwachting van de overheids campagnes die hierover in principe georganiseerd zullen worden, alvast dit artikel om daartoe een steentje bij te dragen...

www.dekamer.be
 > [doc 2373](#)

Artsenquota

Waarom niet iedereen geneeskunde mag studeren

Als je geneeskunde wil gaan studeren, zal je eerst moeten deelnemen aan een toelatingsexamen. Daarbij was er tot nu toe een groot verschil tussen Nederlandstaligen en Franstaligen. Wie slaagde voor het Franstalige toelatingsexamen, mocht sowieso starten. Deelnemers aan het Nederlandstalige examen moesten daarnaast ook gunstig gerangschikt zijn. Dat komt omdat de Vlaamse Gemeenschap een vergelijkend examen met een numerus fixus organiseert, waarbij vooraf is bepaald hoeveel kandidaten aan de opleiding mogen beginnen. Vanaf het academiejaar 2023-2024 zullen ook de Franstaligen een vergelijkend examen met een numerus fixus moeten afleggen. Dat heeft de federale minister van Volksgezondheid afgesproken met zijn collega van Onderwijs van de Franse Gemeenschap.

De federale regering legt al sinds 1997 quota vast om te bepalen hoeveel nieuwe artsen jaarlijks een **RIZIV-nummer** kunnen krijgen, wat noodzakelijk is om het beroep te kunnen uitoefenen. De toenmalige regering startte met dat systeem omdat ze vreesde dat een overaanbod nadelig kan zijn voor de volksgezondheid. Als er te veel artsen zijn, zullen sommigen onder hen te weinig patiënten hebben om voldoende beroepservaring op te doen, waardoor ze nooit tot geroutineerde artsen kunnen uitgroeien. Later kwam daar het argument bij dat een te grote toestroom van studenten de kwaliteit van de opleidingen kan schaden, doordat er bijvoorbeeld te weinig stageplaatsen zijn voor het hoge aantal kandidaat-artsen. Ook speelt mee dat de kosten voor geneeskundige hulpverlening grotendeels worden vergoed via de ziekteverzekering, waaraan alle burgers meebetalen. Daarom zoekt de overheid naar instrumenten om het systeem betaalbaar te houden. Uiteraard is ook een tekort aan artsen schadelijk voor de volksgezondheid. Patiënten moeten tijdig geholpen worden en artsen mogen niet overspoeld worden met werk.

Om die reden berekent de **Planningscommissie – medisch aanbod** elk jaar op een zorgvuldige manier hoeveel nieuwe artsen we nodig hebben om tot een gezond evenwicht te komen tussen het zorgaanbod en de zorgnoden bij de bevolking. De

Planningscommissie stelt daarover een advies op voor de federale minister van Volksgezondheid, die op basis daarvan de quota voor een bepaald jaar wettelijk vastlegt. Zo besliste hij in 2022 dat er in 2028 1.104 artsen mogen bijkomen in de Vlaamse Gemeenschap en 744 in de Franse Gemeenschap. Dat aantal ligt uitzonderlijk iets hoger dan de quota die de Planningscommissie had aanbevolen, omdat de minister onder meer rekening wilde houden met de gevolgen van de corona-epidemie, waardoor vele huisartsen zijn gestopt met werken en de overblijvende onder zware druk stonden.

Te veel Franstalige artsen?

Omdat de basisopleiding master in de geneeskunde zes jaar duurt, worden de artsenquota zes jaar op voorhand vastgelegd. Dit om te voorkomen dat er veel meer studenten zouden starten aan de opleiding dan er uiteindelijk het beroep mogen uitoefenen. Om die reden organiseert de Vlaamse Gemeenschap al lang een vergelijkend examen met een numerus fixus: het aantal studenten dat zich mag inschrijven voor de opleiding, stemt ongeveer overeen met

het artsenquotum van zes jaar later. De Franse Gemeenschap heeft dat tot nu toe altijd geweigerd, omdat ze niet overtuigd was van het nut van quota. Daardoor konden er jarenlang meer Franstalige studenten aan de opleiding beginnen dan er volgens de quota zouden mogen afstuderen. Toch kregen uiteindelijk alle afgestudeerde studenten het begeerde RIZIV-nummer. Het zou immers onrechtvaardig zijn hun na zes jaar zware studies alsnog de toegang tot het beroep te weigeren. Vlaamse politici betreuren dat daardoor in Franstalig België meer artsen zijn toegelaten tot het beroep dan was afgesproken, terwijl in Vlaanderen de opgelegde quota wel werden gerespecteerd.

Het akkoord dat de minister van Volksgezondheid met de Franse Gemeenschap heeft gesloten, zou dat onevenwicht moeten oplossen. Als er vanaf 2023 ook een Franstalig vergelijkend examen met een numerus fixus komt, zou het aantal afgestudeerde studenten in Franstalig België vanaf 2029 wel moeten overeenstemmen met de opgelegde quota. Bovendien zal de

RIZIV-nummer

Artsen en tandartsen hebben een nummer van het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV) nodig om geneeskundige verstrekkingen te kunnen aanrekenen aan de ziekteverzekering, zodat hun patiënten een terugbetaling van de kosten kunnen krijgen.

Planningscommissie – medisch aanbod

In de Planningscommissie – medisch aanbod overleggen experts van de universiteiten, de ziekenfondsen, de ziekteverzekering, de beroepsorganisaties van artsen en arts-specialisten en de verschillende regeringen over de medische behoeften van de bevolking en het noodzakelijke medisch aanbod om die behoeften in te vullen. Om de artsen- en tandartsenquota te bepalen, baseren zij zich onder andere op het aantal actieve artsen op de arbeidsmarkt, de evoluties in de zorgvraag, de kwaliteit van de zorgverlening, de demografische evolutie (vergrijzing) en de sociologische veranderingen in het beroep (vervrouwelijking, meer deeltijdse jobs...).

Planningscommissie bij de berekening van de quota rekening houden met een mogelijk overtal aan artsen in Franstalig België. Daardoor zullen in de komende jaren dus minder Franstalige jongeren geneeskunde kunnen gaan studeren dan in het verleden.

De Franstalige studentenverenigingen vinden dat heel erg jammer. Volgens hen

zullen daardoor alleen nog leerlingen uit geprivilegieerde milieus, die zowel thuis als op school de meeste kansen hebben gekregen, geneeskunde kunnen gaan studeren. Ook leerlingen die iets minder competitief zijn ingesteld, maar die wel over de juiste sociale vaardigheden beschikken om een goed arts te worden, zullen bij het examen worden weg geselecteerd.

Ook de Franstalige oppositieleden in de Kamer zijn erg koele minnaars van quota. De coronacrisis heeft volgens hen aangetoond dat er niet te veel maar te weinig artsen zijn, zeker huisartsen. Daarenboven zal de zorgvraag door de vergrijzing van de bevolking nog toenemen. Tevens zullen veel oudere artsen in de komende jaren met pensioen gaan, terwijl hun jonge, vaak vrouwelijke collega's minder uren willen presteren omdat ze meer belang hechten aan een goede balans tussen werk en privé. Er zullen in de toekomst dus meer artsen nodig zijn om de patiënten dezelfde zorgen te kunnen bieden. Ten slotte vinden zij het ook discriminerend dat de quota

wegens de Europese regels niet kunnen worden opgelegd aan studenten die in andere lidstaten van de Europese Unie hebben gestudeerd. Zo kunnen zij in ons land gemakkelijker arts worden dan de studenten van onze eigen universiteiten.

Sommige Vlaamse oppositieleden vrezen dat de Franse Gemeenschap uiteindelijk zal zwichten voor de grieven van de studenten en toch weer meer mensen zal toelaten tot de opleiding, wat ze oneerlijk zouden vinden tegenover de Vlamingen. Ze zijn het weliswaar eens met de Franstaligen dat er momenteel te weinig huisartsen zijn, maar dat betekent niet dat er te weinig studenten aan de opleiding geneeskunde beginnen.

Wel kiezen veel te weinig studenten na hun basisopleiding voor de specialisatie huisartsgeneeskunde. Dat probleem los je niet op door de quota af te schaffen, wel door studenten naar de juiste specialisatie-richting te sturen.

De minister belooft dat hij huisartsen meer ondersteuning zal bieden bij administratieve taken, zodat zij zich voluit kunnen concentreren op de zorg voor hun patiënten. Op die manier wordt het ook aantrekkelijker voor studenten om voor het beroep van huisarts te kiezen.

Meer info

> www.dekamer.be > doc 2801

> Franstalig toelatingsexamen voor geneeskunde en tandheelkunde >

<https://www.mesetudes.be/exmd/>

> Nederlandstalig toelatingsexamen voor geneeskunde en tandheelkunde >

<https://toelatingsexamenartstandarts.be/>

Tandartsen

Voor tandartsen geldt dezelfde regeling als voor artsen. Wie tandheelkunde wil studeren, zal bijgevolg ook moeten deelnemen aan een vergelijkend toelatingsexamen met een numerus fixus. De jaarlijkse quota voor tandartsen worden eveneens vastgelegd door de minister van Volksgezondheid, op basis van een advies van de Planningscommissie – medisch aanbod.

Justitie menselijker, sneller, straffer

Tweede aflevering

De minister van Justitie gaat onverdroten door met de hervormingen in zijn domein, opnieuw onder het motto 'justitie menselijker, sneller, straffer maken'. De regering diende een tweede wetsontwerp ter zake bij de Kamer in. De wet kon vóór het zomerreces van 2022 niet helemaal worden behandeld. Tijdens haar vergadering van 20 juli 2022 nam de Kamer wel nog een reeks dringende bepalingen aan, maatregelen waarvan de inwerkingtreding niet kon wachten.

Laten we enkele belangrijke aangenomen bepalingen nader bekijken. Opgelet: de opdeling in 'menselijkere, snellere, straffere' bepalingen wordt niet in de wet zelf gebruikt, maar is wel handig als structuur.

Justitie menselijker maken

Uitzending van terechtzittingen

In de aanloop naar het megaproces over de aanslagen in Maalbeek en Zaventem gepland in het najaar van 2022 inspireerde de Kamer zich op een nieuwigheid uit het Franse recht (daar ingevoerd naar aanleiding van het proces over de aanslagen van 15 november 2015).

De voorzitter van het [hof van assisen](#) (zie pagina 24) kan voortaan beslissen dat slachtoffers een gepersonaliseerde toegang krijgen tot de opname van de terechtzittingen zodat ze niet naar de rechtszaal moeten gaan. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer de onthaalcapaciteit van de procesruimte te klein is voor het aantal partijen, of wanneer veel slachtoffers in het buitenland wonen.

De voorzitter deelt dit op voorhand mee aan de procespartijen, die ten laatste acht dagen voor het proces een aanvraag moeten doen. Het opnemen van deze opnames of het uitzenden ervan is strafbaar.

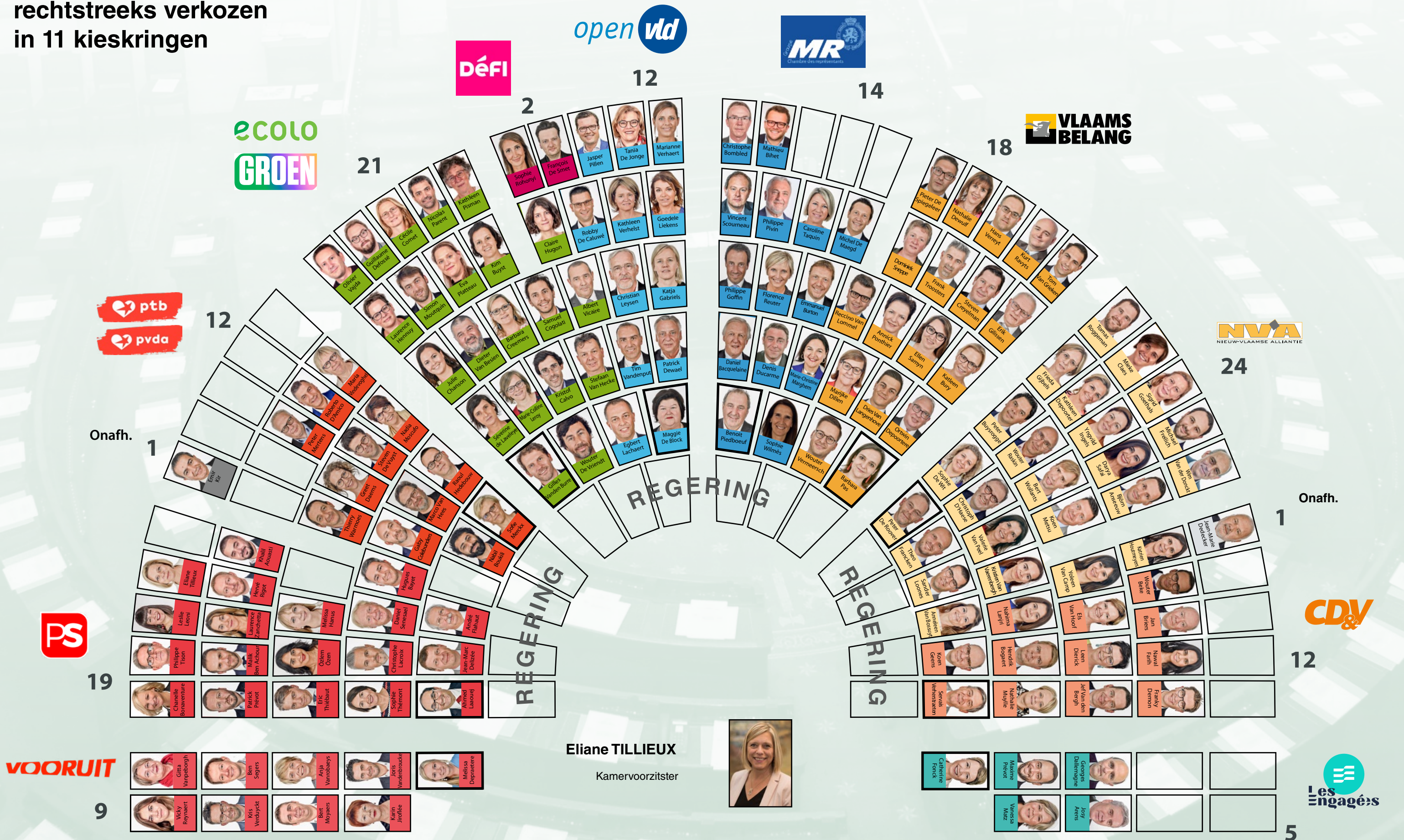
De regering lichtte niet-dringende onderdelen uit het oorspronkelijke ontwerp en goot die in een nieuw wetsontwerp. Het gaat meer bepaald om

- de bijsturing van de kraakwet
- de verstrenging van de wapenwet
- het makkelijker maken om buiten het gemeentehuis voor de wet te trouwen
- de plicht voor strafrechters om bij alle misdrijven rekening te houden met discriminatie als verzwarende factor.

Deze bepalingen staan nu in het wetsontwerp om justitie menselijker, sneller, straffer te maken *lbis* (nr. 55K2824), dat ongetwijfeld in een volgend magazine aan bod komt.

150 Kamerleden
rechtstreeks verkozen
in 11 kieskringen

20-10-2022

Informereren van slachtoffers over eerste uitgaansvergunning van dader

Slachtoffers worden nu ook geïnformeerd wanneer de opgesloten dader voor de eerste keer een uitgaansvergunning krijgt met het oog op sociale re-integratie, bijvoorbeeld voor een opleiding. Zo weet het slachtoffer dat de gedetineerde mogelijk op regelmatige tijdstippen de gevangenis zal verlaten en kan hij of zij zich daarop voorbereiden.

Uitbreiding penitentiair verlof

Het penitentiair verlof is een vorm van strafuitvoering waarvoor een gedetineerde ten vroegste één jaar voor de voorwaardelijke invrijheidstelling in aanmerking komt. Het penitentiair verlof wordt, na advies van de gevangenisdirecteur, toegekend door de FOD Justitie.

Tot nu toe kon de veroordeelde elk trimester drie keer gedurende 36 uur de gevangenis verlaten. Voortaan is dat **vier** keer. Deze maatregel moet mogelijk maken dat veroordeelde gedetineerden na hun straf beter re-integreren in de maatschappij.

Overbevolking in de gevangenissen aanpakken

De tijdelijke coronamaatregel waardoor gedetineerden zes maanden voor het einde van hun straf konden vrijkomen wordt verlengd. De reden is de overbevolking in de gevangenissen die nog altijd

Strafuitvoeringsvormen

De effectieve gevangenisstraf kan verzacht worden door andere vormen van strafuitvoering. Kan toegekend worden door de minister van Justitie:

- uitgaansvergunning (toelating om de gevangenis voor max. 16 uur te verlaten)
- penitentiair verlof
- plaatsing in een transitiehuis
- strafonderbreking

Kan toegekend worden door de strafuitvoeringsrechtbank:

- beperkte detentie
- elektronisch toezicht
- voorwaardelijke invrijheidstelling
- voorlopige invrijheidstelling

De nieuwe gevangenis in Haren

© Belga Image | Benot Doppagne

toeneemt. Dat leidt tot mensonwaardige omstandigheden, waarvoor de Belgische Staat al herhaaldelijk (en recent nog) veroordeeld werd. De maatregel blijft van toepassing tot augustus 2023, en kan eventueel tot eind 2024 worden verlengd, in functie van bepaalde nieuwe te bouwen gevangenissen.

De vervroegde vrijlating is een gunst toegekend door de gevangenisdirecteur. Het gebeurt dus niet automatisch. En bepaalde categorieën zijn sowieso uitgesloten, zoals personen die veroordeeld zijn voor seksuele misdrijven. Om vervroegde vrijlating te kunnen genieten moet de gedetineerde een aantal voorwaarden naleven, zoals het niet plegen van strafbare feiten en het niet lastig vallen van de slachtoffers. De gedetineerde moet ook over voldoende bestaansmiddelen en een vaste woonst beschikken. De minister van Justitie hoopt dat er op korte termijn voldoende zogenaamde detentiehuisen zullen bijkomen. Dat zijn plaatsen waar personen met een gevangenisstraf van maximum 3 jaar en een laag veiligheidsrisico kunnen worden ondergebracht. In detentiehuisen krijgen gedetineerden begeleiding op maat om zo goed mogelijk voorbereid te zijn op hun terugkeer naar de samenleving.

Justitie sneller/efficiënter maken

De wet bevat ook enkele eerder technische aanpassingen, die ertoe zullen bijdragen procedures en formaliteiten vlotter te doen verlopen. Snellere en efficiëntere justitie dus.

Enkele voorbeelden

Ook bij assisenprocessen op kleinere schaal kan de voorzitter beslissen geluids- of audiovisuele opnames van

de terechtzittingen te laten maken. Ze kunnen bij het strafdossier worden gevoegd en gebruikt worden om justiearchieven aan te leggen.

Er komt een algemene regeling voor **attesten en akten van erfopvolging**. Erfgenamen en langstlevende echtgenoten kunnen daardoor na een overlijden gemakkelijk en sneller bankrekeningen deblokken.

Justitie 'straffer' maken

Sinds 2004 bestaat het *Excluded Persons Information System* (EPIS). Daarin staan de gegevens van de personen aan wie de toegang tot de kansspelinrichtingen ontzegd is. Het systeem is gecentraliseerd op nationaal niveau.

Het uitsluitingsregister EPIS bestond al voor online en fysieke casino's en speelautomatenhallen, en werd op 1 oktober 2022 uitgebreid tot fysieke wedkantoren.

Wie staat op de EPIS-lijst?

- ➡ Spelers die zichzelf vrijwillig gemeld hebben
- ➡ Spelers die door derden werden gemeld
- ➡ Spelers die op grond van een gerechtelijke beslissing werden opgenomen
- ➡ Spelers met een specifiek beroep (o.m. magistraten, deurwaarders, notarissen en politieagenten).

De lijst bestaat sinds 2004 en wordt beheerd door de **Kansspelcommissie** (KSC). Gokexploitanten met een gokvergunning van de KSC zijn verplicht personen te weren die op de EPIS-lijst staan. Wanneer er een inbreuk wordt vastgesteld, legt de KSC een boete op, bij herhaling kan zelfs de gokvergunning worden ingetrokken.

Wie op de EPIS-lijst staat, kan de Kansspelcommissie contacteren om van de lijst gehaald te worden.

De gevangenis van Berkendael (Vorst) zal worden omgebouwd tot detentiehuis

© Belga Image | Nicolas Maeterlinck

Hof van Assisen

Het hof van assisen is geen permanent rechtscollege. Het wordt samengesteld wanneer een beschuldigde door de kamer van inbeschuldigingstelling naar het assisenhof wordt verwezen voor een politiek misdrijf, een drukpersmisdrijf of een misdaad. Misdaden zijn de zwaarste feiten in het Belgische Strafwetboek, zoals moord en doodslag, die strafbaar zijn met gevangenisstraffen van 5 jaar tot levenslang. Bijzonder aan de procedure is de aanwezigheid van de volksjury, die bestaat uit twaalf gezwoeren die worden geloot uit de bevolking (tussen 28 en 65 jaar oud).

Kansspelcommissie

De Kansspelcommissie werd opgericht bij wet van 7 mei 1999. Ze is de officiële regulator van de sector van de kansspelen. Haar voornaamste taken:

- advies geven aan het parlement en de regering over alle aangelegenheden die verband houden met die wet en met de bescherming van de spelers
- vergunningen toekennen voor de exploitatie van kansspelen en weddenschappen
- controleren of de wetgeving wordt nageleefd en zonodig sancties opleggen.

www.gamingcommission.be

Kortom

Of de wet doet wat het opschrift belooft, meer bepaald justitie 'menselijker, sneller, straffer' maken, werd in de commissie Justitie eens te meer in vraag gesteld (zie ook Magazine 29). Van 'straffere' justitie kan met de versoepeling van de strafuitvoering en de vervroegde vrijlating van gevangenen volgens een lid van de oppositie alleszins geen sprake zijn. In haar geheel lijkt de wet eerder een wet 'diverse bepalingen', met vaak ook technische wijzigingen of taalkundige verbeteringen.

Minister van Justitie Van Quickenborne antwoordde hierop dat de ambitie om justitie menselijker, sneller en straffer te maken iets is waaraan elke dag gewerkt wordt. Met diverse wetten, koninklijke besluiten, beslissingen enzovoort.

De besproken wet zet alvast stappen in de goede richting.

Laten we daar volledigheidshalve aan toevoegen dat de Kamer als wetgever hoe dan ook een belangrijke rol speelt in de hele hervorming van justitie – een titanenwerk waarvan het einde nog niet meteen in zicht is... We houden jullie via ons magazine verder op de hoogte!

Meer info
www.dekamer.be

> Justitie menselijker, sneller, straffer maken II: [doc 2774](#)

> Justitie menselijker, sneller, straffer maken II bis: [doc 2824](#)

Eind februari 2022 heeft de Kamer de bijzondere commissie Mensenhandel en Mensensmokkel opgericht. Deze commissie, die 13 vaste leden telt en door twee experts bijgestaan wordt, evalueert de wetgeving en het beleid inzake mensenhandel en mensensmokkel. De commissie heeft al een reeks hoorzittingen gehouden. We hadden een ontmoeting met de voorzitter van de commissie, Kamerlid Khalil Aouasti (PS), die ons in grote lijnen de werkzaamheden van de commissie schetst.

Waarom werd deze bijzondere commissie ingesteld?

K. Aouasti: In het regeerakkoord was al bepaald dat er bijzondere aandacht aan mensenhandel besteed moest worden. De Europese instanties monitoren de situatie voortdurend om

verslagen over deze kwestie te krijgen. Het was al van 2010 geleden dat er in de Kamer nog een reeks hoorzittingen specifiek rond mensenhandel en mensensmokkel georganiseerd werd. Het betreft overigens een fenomeen dat we van jaar tot jaar zien toenemen. Toen we het ergste van de coronacrisis achter de rug hadden, vonden we dat het de hoogste tijd was om ons over deze kwestie te buigen.

werken om ze uit te buiten – en seksuele uitbuiting, maar ook uitbuiting van de bedelarij, gedwongen orgaandonatie en uitbuiting waarbij slachtoffers gedwongen worden een misdrijf te plegen, zijn vormen van mensenhandel.

Mensenhandel en mensensmokkel zijn nauw met elkaar verweven, maar worden ook vaak met elkaar verward. Was is het verschil tussen die twee begrippen?

K. Aouasti: Het zijn allebei strafrechtelijke feiten, die dus strafbaar zijn. Mensenhandel kan in vijf categorieën onderverdeeld worden. De twee vaakst voorkomende zijn economische uitbuiting – mensen in mensonwaardige omstandigheden laten

Opdracht van de bijzondere commissie:

- een balans opmaken van de huidige situatie van de strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel in ons land.
- de wettelijke bepalingen gericht op de vervolging van mensenhandelaars en mensensmokkel, de ontmanteling van criminele netwerken en de bescherming van slachtoffers evalueren.
- de internationale samenwerking in de strijd tegen mensenhandel onderzoeken.
- bij die evaluatie bijzondere aandacht besteden aan het lot van minderjarigen en andere kwetsbare personen.
- een verslag indienen, waarvan de conclusies en de eventuele aanbevelingen na een debat in de plenaire vergadering ter stemming voorgelegd worden binnen acht maanden na de oprichting van de commissie.

Mensensmokkel houdt in dat men uit winstbejag een persoon van buiten Europa helpt het Belgische of EU-grondgebied te betreden, erdoor te reizen of erop te verblijven. Laten we wel wezen: solidariteit is in België geen misdrijf. Je mag iemand zonder papieren gerust bijstaan in zijn of haar procedure. Maar als je de kwetsbaarheid van die persoon uitbuit om jezelf te verrijken, dan spreken we van mensensmokkel. Er is dus een verschil afhankelijk van de slachtoffers: mensenhandel is van toepassing op iedereen, ongeacht de nationaliteit, terwijl mensensmokkel enkel niet-Europeanen betreft. Heel vaak echter is het ene gerelateerd aan het andere, zo bijvoorbeeld in de zogenaamde

Nigeriaanse netwerken: jonge, soms nog minderjarige meisjes worden via illegale netwerken naar Europa gehaald – dat is dus mensensmokkel – om ze in België of Europa als prostituee uit te buiten – dan is er sprake van mensenhandel.

"Wereldwijd zijn er naar schatting 25 miljoen slachtoffers van mensenhandel. De criminelen verdienen daaraan 150 miljard euro"

Mensenhandel en mensensmokkel verkankeren grote delen van onze samenleving...

K. Aouasti: Het is een zeer brede problematiek, met veel facetten. De eerste vraag is hoe we mensenhandel en mensensmokkel kunnen opsporen. Vervolgens hoe we ze kunnen vervolgen en hoe de slachtoffers geholpen kunnen worden. Dat veronderstelt dat men over aanzienlijke middelen beschikt. Bovendien is dit geen alleenstaande problematiek. Heel vaak gaat ze gepaard met andere vormen van criminaliteit, zoals drugs- en wapenhandel, en is er veel geld mee gemoeid. Geschat wordt dat er wereldwijd ongeveer 25 miljoen slachtoffers van mensenhandel zijn en dat dit 150 miljard euro aan inkomsten oplevert aan de criminelen die deze handel op touw zetten. Dat is enorm!

De commissie maakt de balans op aan de hand van talrijke hoorzittingen. Wat zijn de eerste bevindingen? Neemt België een bijzondere plaats in Europa in?

K. Aouasti: België is zeker een draaischijf, net als voor andere vormen van illegale handel. Dit zijn de eerste bevindingen: ten eerste, de Belgische wetgeving rond deze materie is een van de beste in Europa en alle experts zijn het daarover eens. Ten tweede, de samenwerking tussen de Europese lidstaten verloopt goed. Maar – en daar wringt het schoentje – het ontbreekt aan middelen bij de politie, bij justitie en voor de begeleiding. Anders gezegd: wanneer iemand een aangifte doet of een klacht indient, beschikken we over onvoldoende capaciteit om snel een onderzoek in te stellen en een crimineel netwerk op te rollen en om de slachtoffers te helpen.

Een andere tekortkoming betreft de erkenning van het slachtofferstatuut. Momenteel zijn de voorwaarden om die erkenning te krijgen veel te streng. Slachtoffers, die de hele onderzoeks- en gerechtelijke procedure doorlopen hebben, kunnen aan het eind met lege handen komen te staan en het slachtofferstatuut niet toegerekend krijgen. Ze kunnen dus geen aanspraak maken

op de rechten die daaruit voortvloeien, met name het essentiële verblijfsrecht. Vanzelfsprekend zet dat mensen er niet toe aan om zich als slachtoffer te outen.

De commissie wordt bijgestaan door twee experts. Dat is ongetwijfeld een erg waardevolle hulp...

K. Aouasti: Ja, hun bijdrage is zeer waardevol! Zowel door hun expertise als door de nauwkeurige wetenschappelijke benadering van ons werk, maar ook vanwege de externe blik die ze op onze werkzaamheden werpen. De twee experts wonen alle hoorzittingen bij. We willen dat ze zo autonoom mogelijk kunnen werken. Ze hebben ons al een hele reeks suggesties bezorgd, o.a. om de kwestie van minderjarige slachtoffers opnieuw aan te kaarten tijdens onze hoorzittingen. Ze hebben ook voorgesteld het Rekenhof te vragen een functionele audit uit te voeren, m.a.w. het Rekenhof te vragen ons een overzicht te bezorgen van de financiële en personele middelen die voor de strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel uitgetrokken worden. Dat is inderdaad erg moeilijk te becijferen, aangezien die middelen over veel departementen verspreid zitten: justitie, de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid, de politie, ... De bedoeling is om het gebrek aan middelen te objectiveren.

Hoe denkt de bijzondere commissie haar werk voort te zetten?

K. Aouasti: Het werk van de bijzondere commissie zou in oktober 2022 afgerond worden, maar gezien de omvang van de problematiek zullen we tot 2023 voortwerken. Ons einddoel is te komen tot een verslag met aanbevelingen, zowel voor de regering als voor het parlement. Dit dossier is immers een gedeelde verantwoordelijkheid van elk van ons.

Bloeddonatie De uitsluitingsperiode wordt korter

Waarom wordt de uitsluitingsperiode bij bloeddonatie voor mannen die seksuele betrekkingen hebben met andere mannen ingekort van twaalf naar vier maanden? Eerst en vooral omdat velen die uitsluiting als discriminerend ervaren, maar ook omdat de recentste wetenschappelijke en epidemiologische gegevens erop wijzen dat de veiligheid gewaarborgd blijft.

Het leek er inderdaad op dat deze uitsluiting, die als discriminerend ervaren werd, meer gegrond was op seksuele voorkeur dan op seksueel risicogedrag. De wet die de Kamer op 2 juni 2022 goedkeurde en die op 1 juli 2023 in voege zal treden, versoepelt de uitsluitingscriteria. De uitsluitingsperiode wordt van twaalf naar vier maanden teruggebracht.

De reden waarom de uitsluitingsperiode niet ronduit afgeschaft werd, zoals in andere landen het geval is, is dat niet alle experts binnen de [Hoge Gezondheidsraad](#) op één lijn zitten. Dat neemt niet weg dat de wetgeving langzaam maar zeker blijft evolueren.

Evolutie van de wetgeving

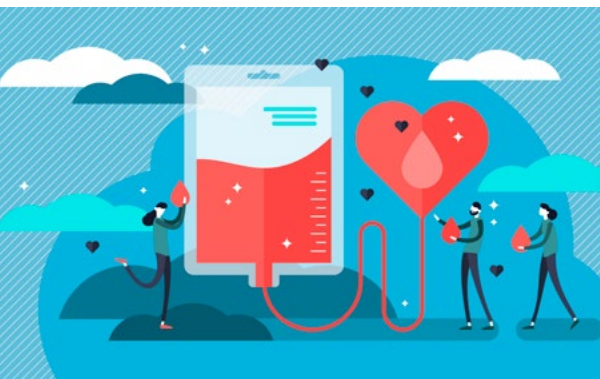
De uitsluiting van mannen die seks hebben met andere mannen dateert van 2005 en is gebaseerd op een advies van de Hoge Gezondheidsraad. In 2009 organiseerde de toenmalige minister van Volksgezondheid een rondetafel om een en ander te herbejken, maar dat mondde niet uit in een akkoord. In 2015 luidde een arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie het begin van de verandering in. Het hof oordeelde dat de hiv-besmettingscijfers in de homogemeenschap in vergelijking met de cijfers in de heteroseksuele populatie deze uitsluiting onvoldoende kunnen rechtvaardigen. In 2017 keurde de Kamer een wet goed waarin de minimale uitsluitingsperiode op twaalf maanden vastgesteld werd. Mannen die seks hadden

met andere mannen, werden van dan af niet meer definitief uitgesloten van bloeddonatie, maar alleen gedurende de twaalf maanden na het laatste seksuele contact met een andere man. Vanaf 1 juli 2023, wanneer de nieuwe wet van kracht wordt, zal die uitsluitingsperiode dus nog maar vier maanden bedragen.

Wat vindt de oppositie ervan?

De oppositie wierp meer bepaald op dat de loutere inkorting van deze periode van seksuele onthouding van twaalf naar vier maanden een stigmatiserende maatregel is ten aanzien van [MSM](#), aangezien ze enkel gebaseerd is op seksuele voorkeur en niet op risicogedrag. Mannen die een vaste relatie hebben met een andere man worden gestigmatiseerd, hoewel hun gedrag niet meer risico's inhoudt dan dat van hetero's. Een afschaffing van de periode van seksuele onthouding zou bovendien

de kwaliteit van het transfusiebloed niet in het gedrang brengen. Volgens de helft van de geraadpleegde experts van de Hoge Gezondheidsraad moet de opheffing van het MSM-criterium op korte termijn te overwegen zijn, op voorwaarde dat de vragenlijsten en de intakegesprekken vóór de donatie waar nodig aangepast worden.

De oppositie vond ook dat men moet stilstaan bij wetenschappelijke bewijzen en statistische gegevens. Indien men de uitsluitingsperiode voor mannen die homoseksuele betrekkingen hebben inkort, moet dat ook gebeuren voor andere groepen die statistisch gezien een identiek of geringer risico op besmet bloed vertonen. Zo niet creëert men een nieuwe discriminatie. Het komt erop aan voldoende middelen ter beschikking te stellen zodat het Rode Kruis en de bloedbanken door extra maatregelen zo goed mogelijk kunnen garanderen dat het bloed veilig is voor de patiënten. Hoeveel die maatregelen zullen kosten, heeft de [Hoge Gezondheidsraad](#) nog niet geraamd. Het is dus niet mogelijk om de kosten exact te budgetteren.

www.dekamer.be

> doc 2423

De situatie in het buitenland

Het Verenigd Koninkrijk heeft de uitsluitingsperiode in juni 2021 volledig afgeschaft en vervangen door een evaluatie van het risicogedrag van de donoren. In Frankrijk werd de uitsluitingsperiode van twaalf maanden in 2020 teruggebracht naar vier maanden. Sinds 16 maart 2022 is de uitsluiting van MSM bij onze zuiderburen volledig opgeheven en hanteert men er selectiecriteria die onafhankelijk zijn van de seksuele voorkeur en identiek zijn voor alle donoren. Ook in Spanje, Italië en Portugal is er geen uitsluitingsperiode meer.

Tot besluit

In vergelijking met de buurlanden is België veeleer een voorloper in de strijd tegen discriminatie op grond van seksuele voorkeur en inzake de rechten en de bescherming van de [lgbtqia+](#)-gemeenschap, maar wat bloeddonatie betreft, hinken we achterop.

MSM

Alle mannen die seksuele betrekkingen hebben met andere mannen, ongeacht of ze zichzelf als heteroseksueel, biseksueel of homoseksueel beschouwen.

Hoge Gezondheidsraad

Met het oog op de bescherming en de verbetering van de volksgezondheid, brengt de Hoge Gezondheidsraad (HGR) wetenschappelijke adviezen uit als leidraad voor beleidsmakers en gezondheidswerkers. De HGR baseert zich op een multidisciplinaire evaluatie van de huidige stand van de wetenschap om onpartijdige en onafhankelijke adviezen te verstrekken. De HGR verstrekt deze adviezen op verzoek of op eigen initiatief en maakt ze openbaar.

De HGR is bevoegd voor alle kwesties die betrekking hebben op geestelijke gezondheid, voeding en gezondheid, bloed en bloedderivaten, infectiologie, vaccinatie, fysische en chemische omgevingsfactoren, enz.

<https://www.health.belgium.be/nl/hoge-gezondheidsraad>

Lgbtqia+

Dit initiaalwoord staat voor lesbiennes, gays, biseksuelen, transgenders, queers (een geheel van seksuele en genderminderheden: mensen van wie de seksualiteit en/of de genderidentiteit afwijkt van de heteroseksualiteit of de cisgenderidentiteit), interseksuelen (noch man noch vrouw), asek-suelen (mensen die het recht opeisen op liefdesrelaties zonder lichamelijk genot) en +, waaronder alle mensen vallen die zich vragen stellen over hun genderidentiteit, hun voorkeur op liefdesgebied of hun identiteit, evenals de sympathisanten van de strijd die de lgbtqia+-gemeenschap voert, zoals non-binaire, *hetero friendly*, panseksuele mensen.

8 juni 2022: Koning Filip onthult in het Nationaal Museum in Kinshasa een 1,60 m groot kakuungu-masker. Het zeldzame kunstwerk behoort al 70 jaar tot de collectie van het AfricaMuseum in Tervuren, maar dat museum geeft het pronkstuk nu in bruikleen aan het Congolese Museum. Daar hoort het thuis, luidt de redenering. Een krachtig symbolisch gebaar, en de start van een nieuwe tijd. Op 30 juni 2022 nam de Kamer een wetsontwerp aan dat een juridisch kader creëert voor de restitutie en teruggave van voorwerpen uit museumcollecties die verband houden met ons koloniale verleden. Over dat koloniale verleden weten we veel, maar zeker niet alles. Om verder wetenschappelijk onderzoek mogelijk te maken, én evenzeer om transparantie te creëren, nam de Kamer ook een wetsvoorstel aan dat 'declassificatie' mogelijk maakt. Daardoor kunnen overheidsdocumenten die tot nu toe ontoegankelijk waren wegens 'geheim' of 'vertrouwelijk' na verloop van tijd raadpleegbaar worden. Toegankelijkheid van de archieven was trouwens van meet af aan een belangrijk aandachtspunt van de bijzondere commissie Koloniaal Verleden.

In juli 2020 hield de Kamer de bijzondere commissie Koloniaal Verleden boven het doopvont. Haar opdracht: klaarheid verschaffen over Congo-Vrijstaat (1885-1908) en over het Belgisch koloniaal verleden in Congo (1908-1960), in Rwanda en Burundi (1919-1962), over de gevolgen daarvan, en daaruit lessen trekken voor de toekomst. De bijzondere commissie heeft het voorbije jaar niet stilgezeten. Ze organiseerde tientallen hoorzittingen over onder meer de koloniale verwijzingen in de openbare ruimte – denk maar aan de vele standbeelden van Leopold II, over de rol van de monarchie, de Staat, de Kerk en de ondernemingen, over symbolisch herstel en compensatie, over restitutie en de toegankelijkheid van koloniale archieven.

Begin september 2022 brachten leden van de bijzondere commissie bovendien een werkbezoek aan de Democratische Republiek Congo, Rwanda en Burundi.

Op www.dekamer.be vind je alle info over deze bijzondere commissie: haar samenstelling, haar missie, het verslag van de experten en de verslagen en video's van de hoorzittingen.

Teruggave van waardevolle voorwerpen

Op 30 juni 2022 – de 62ste verjaardag van de Congolese onafhankelijkheid – nam de Kamer een wetsontwerp aan over restitutie en teruggave. Daardoor kunnen bepaalde voorwerpen uit de museumcollecties van federale wetenschappelijke instellingen die verband houden met het Belgische koloniale verleden aan de Staten van herkomst worden teruggegeven. Het gaat om duizenden voorwerpen (kunstwerken, traditionele voorwerpen, wapens, vlaggen enz.) in de collecties van onder

Wegpagina bijz commissie

De wet creëert een juridisch kader voor restitutie en teruggave.

Wat is het verschil?

Restitutie = juridische eigendomsoverdracht

Teruggave = materiële overdracht

meer het AfricaMuseum, het Koninklijk Instituut voor Natuurwetenschappen, de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis... Menselijke resten en archieven worden door de wet uitdrukkelijk uitgesloten.

Het betreft goederen die eigendom zijn van de federale Staat en die behoren tot de collecties van federale musea of wetenschappelijke instellingen. De wet slaat alleen op goederen die ons land heeft verworven tijdens de politieke en administratieve overheersing door ons land op de andere Staat, in de periode vanaf de ondertekening van de Akte van de **Conferentie van Berlijn** in 1885 tot de onafhankelijkheid van die Staat (1960 voor de Democratische Republiek Congo en 1962 voor Rwanda en Burundi).

De goederen maken in ons land deel uit van het openbaar domein en genieten daardoor een zekere bescherming. Zo zijn ze bijvoorbeeld 'onvervreemdbaar'. Lees: de federale Staat kan ze niet zomaar verkopen of aan iemand anders overdragen. De wet bepaalt daarom duidelijk dat de betrokken voorwerpen alleen kunnen worden vervreemd met het oog op hun kosteloze restitutie en teruggave aan de Staat van herkomst.

Hoe zal de restitutie verlopen? Ze kan alleen plaatsvinden in uitvoering van een verdrag, een samenwerkingsakkoord, tussen de Belgische Staat en de Staat van herkomst. Een centrale rol is

© Belga Image | Virginie Lebour

weggelegd voor een wetenschappelijke commissie die bestaat uit een gelijk aantal deskundigen uit beide landen. Zij moeten onderzoeken welke voorwerpen de Belgische Staat op onrechtmatige wijze verworven heeft, en welke daarvan voor restitutie in aanmerking komen. Onder 'op onrechtmatige wijze' verstaan we: onder dwang of ten gevolge van geweldadige omstandigheden.

Ook voor de teruggave bestaat een procedure. Als ze niet onmiddellijk kan plaatsvinden, worden de goederen bewaard in de collectie van de beheerder waar ze zich bevinden. In de tussentijd wordt de Staat van herkomst betrokken bij de conservering en het beheer.

Aandachtspunten en bedenkingen

Tijdens het debat in de Kamer kwamen heel wat bedenkingen naar voren. Zo werden er onder meer vraagtekens

Tijdens hun werkbezoek aan de DRC hadden de leden van de bijzondere commissie Koloniaal Verleden een ontmoeting met studenten van de Universiteit van Kinshasa

Het kakuungu-masker bevindt zich nu in het Nationaal Museum van Kinshasa

geplaatst bij het onderscheid tussen voorwerpen die rechtmatig en andere die onrechtmatig verkregen werden. Hoe kan er sprake zijn van rechtmatige verwerving in een koloniale context, waar we per definitie te maken hebben met ongelijkheid? Hoe kunnen we er zeker van zijn dat de vermeldingen 'schenking' of 'handelstransactie' historisch correct zijn?

Enkele Kamerleden wezen op de moeilijke taak die weggelegd is voor de wetenschappelijke commissie die moet oordelen welke stukken restitueerbaar zijn. Het is een kwestie waarover wetenschappers het vaak oneens zijn. Zal er bijvoorbeeld een garantie zijn dat de stukken in de toekomst toegankelijk blijven voor het publiek of voor wetenschappelijk onderzoek?

Een ander Kamerlid beklemtoonde ten slotte dat veel stukken met de beste intenties in België bewaard worden en dat het niet opportuun is alles zomaar als roofkunst te bestempelen. Ons land moet er wel over waken dat de stukken na overbrenging naar het land van herkomst in veilige omstandigheden worden bewaard. We moeten erop toezien dat ze niet op de wereldwijde kunstmarkt terechtkomen en dat ze toegankelijk blijven.

'Geheime' documenten eindelijk toegankelijk

Enkele weken later, op 20 juli 2022, nam de Kamer een tweede wettekst aan die een raakpunt heeft met ons koloniale verleden. Het is een wetsvoorstel dat mogelijk maakt dat 'geheime'

Eeuwigdurende geheimhouding staat haaks op de bestuurlijke transparantie die we van een moderne democratie verwachten

overheidsdocumenten na een bepaalde tijd toegankelijk worden. De bijzondere commissie Koloniaal Verleden organiseerde in maart 2022 hoorzittingen over de toegankelijkheid van archieven. Die brachten de noodzaak van een declassificatieregeling voor het voetlicht.

De regeling slaat op overheidsdocumenten die informatie, gegevens of materiaal in welke vorm ook bevatten, waarvan oneigenlijk gebruik schade kan toebrengen aan 'bepaalde belangen'. Zij krijgen een bepaalde classificatie. Zoals de meeste landen kent België drie classificatiegraden: 'vertrouwelijk', 'geheim' en 'zeer geheim'.

Een classificatiesysteem is nodig en nuttig. Het laat overheidsdiensten toe om efficiënt om te gaan met gevoelige informatie. Het is ook nodig om informatie te kunnen uitwisselen met bevriende landen en met organisaties zoals de NAVO of de EU, die ook zo'n systeem hebben.

Alleen ontbrak het in België tot voor kort aan een systeem van declassificatie: een systeem om de classificatie na verloop van tijd op te heffen. Voor historisch onderzoek bijvoorbeeld is het onontbeerlijk dat geheime documenten na verloop van een bepaalde periode worden vrijgegeven. Momenteel zijn er – precies door het gebrek aan declassificatie – hiaten in de Belgische geschiedschrijving van periodes die al lang achter ons liggen, zoals de koude oorlog of ons

koloniaal verleden... Ook uit ideologisch standpunt zijn er goede redenen om de geheimhouding na verloop van tijd op te heffen. Eeuwigdurende geheimhouding staat immers haaks op de bestuurlijke transparantie die we van een moderne democratie verwachten.

Declassificatie

Door de wetswijziging kan de classificatie van stukken vervallen, weliswaar alleen na de uitdrukkelijke beslissing van de overheid die er verantwoordelijk voor is:

- ➡ na 20 jaar bij een classificatie van het niveau VERTROUWELIJK
- ➡ na 30 jaar bij een classificatie van het niveau GEHEIM
- ➡ na 50 jaar bij een classificatie van het niveau ZEER GEHEIM
- ➡ stukken die ouder zijn dan 100 jaar, worden automatisch gedeclineerd.

De verantwoordelijke overheid kan op elk ogenblik beslissen om de classificatie van een document op te heffen of te wijzigen vooraleer die termijn verstreken is. In bepaalde gevallen, wanneer nieuwe elementen aan een dossier worden toegevoegd of wanneer de context sterk gewijzigd is, kan de verantwoordelijke overheid een hoger of lager classificatieniveau toekennen aan een stuk. In dat geval wordt de termijn aangepast.

Het Belgisch koloniaal verleden en de Conferentie van Berlijn – 1885

In de eerste helft van de 19de eeuw was België een van de weinige West-Europese landen zonder kolonies. Landen als Spanje en Portugal hadden al kolonies sinds de 16de eeuw maar België werd pas in 1830 onafhankelijk. Al snel na de Belgische onafhankelijkheid kwam de vraag naar kolonies. De industrie begon zich te ontwikkelen en er was nood aan nieuwe grondstoffen en nieuwe afzetmarkten.

Koning Leopold II had de ambitie om van België een koloniale mogendheid te maken. Dat zou ons land meer aanzien geven in het buitenland. De vorst toonde veel belangstelling voor Afrika, maar hij was niet de enige.

Van **15 november 1884 tot 26 februari 1885** kwamen in Berlijn 14 landen, overwegend Europese landen maar ook de Verenigde Staten en het Ottomaanse Rijk (het huidige Turkije), samen om te praten over de koloniale verdeling van Afrika onder de grote mogendheden. De **Conferentie van Berlijn** besloot onder meer om Congo aan de *Association internationale du Congo* van koning Leopold II (1835-1909) toe te wijzen.

Van 1885 tot 1908 viel Congo, toen Congo-Vrijstaat genaamd, onder de persoonlijke heerschappij van Leopold II. Het was een vreselijke periode. Door epidemieën, hongersnood en schendingen van de mensenrechten ging het Congolese bevolkingscijfer snel naar beneden. Onder meer Congolezen die meewerkten aan de winning van rubber hadden het hard te verduren. Wie niet genoeg werkte, kreeg de doodstraf. De gruwelijkheden veroorzaakten internationale verontwaardiging.

In 1908 werd het gebied onder internationale diplomatieke druk overgedragen aan de Belgische Staat. Sindsdien spreken we over Belgisch-Congo.

Na de Eerste Wereldoorlog kreeg België van de Volkenbond (de voorloper van de Verenigde Naties) een mandaat over Rwanda en (B)Urundi, die tot dan Duitse kolonies waren geweest.

In de jaren vijftig van de 20ste eeuw ontstond er in Congo een sterke onafhankelijkheidsbeweging en begonnen de Belgen hun greep op het land te verliezen. Op 30 juni 1960 werd Congo onafhankelijk. De mandaatgebieden van de Verenigde Naties Rwanda en Burundi volgden twee jaar later (1 juli 1962).

In geen enkel geval kan een stuk langer dan 100 jaar geclassificeerd blijven.

De Kamer volgt op

Jaarlijks brengen de federale overheidsdiensten die geclassificeerde archieven beheren en het Ministerie van Defensie schriftelijk verslag uit aan de Kamer over de voortgang van de declassificatie.

www.dekamer.be

Restitutie en teruggave > [doc 2646](#)

Declassificatieregeling > [doc 2739](#)

European Disability Card

De kaart die het leven van andersvaliden kan vergemakkelijken

Altijd maar moeten bewijzen dat je een handicap hebt en daarvoor van een aantal 'voordelen' kan genieten. Dat is niet echt bevorderlijk voor de inclusie in de maatschappij. De European Disability Card zou daar verandering in moeten brengen. "De wat?", horen we je al vragen. En terecht, want de bekendheid van de kaart is nu net een van de grootste knelpunten. Het voorstel van resolutie (zie pagina 14) betreffende de verdere uitrol van de European Disability Card moet die wegwerken.

EDC in een notendop

De European Disability Card, kortweg EDC, bestaat al sinds 2016. Het plan kwam van de Europese Commissie en België behoorde tot de eerste acht proeflanden waar de EDC werd ingevoerd. De lancering in ons land kwam er in oktober 2017. Het doel van de kaart was om personen met een handicap vlotter toegang te verlenen tot vrijetijdsbesteding, cultuur- en sportactiviteiten. Zo kan een persoon met een handicap op vertoon van de kaart bijvoorbeeld in een museum gratis toegang (of sterk verminderd tarief) krijgen voor zichzelf en zijn begeleider. Andere voordelen – afhankelijk van de deelnemende partners – zijn bijvoorbeeld het gratis gebruik van een audiogids, informatiedragers aangepast aan de specifieke noden (zoals in brailleschrift), voorbehouden plaatsen, snellere toegang tot attracties,... De lijst met deelnemende partners omvat musea, bioscopen, ziekenhuizen, attractieparken en steden en gemeenten. Wie erkend is door of hulp krijgt van een van de vijf Belgische instellingen die belast zijn met het integratiebeleid voor personen met een handicap, kan de EDC-kaart aanvragen. Die vijf instellingen zijn: de FOD Sociale Zekerheid, het Vlaams Agentschap voor Personen met een

Handicap (VAPH), l'Agence pour une Vie de Qualité (AviQ), le Service public francophone bruxellois (Service Phare) en de Dienststelle für Selbstbestimmtes Leben (DSL). De kaart blijft vijf jaar geldig en 'verloft' de gebruiker van allerlei andere attestaten die telkens opnieuw moeten getoond worden. Iets wat bij personen met minder zichtbare beperkingen een belangrijk issue is.

Onbekend is onbemind

Ondanks deze voordelen kent de EDC geen groot succes in ons land. Uit cijfers die de commissie Sociale Zaken kon bespreken, blijkt dat amper 14 % (1 op 7!) van de personen met een erkende handicap de kaart op zak hebben. Bovendien gebruikt de helft de kaart niet in het eerste jaar na ontvangst. Aan de andere kant zijn er slechts 70 gemeenten in ons land (amper 12 %!) die bij het project betrokken zijn. Om de kaart te stimuleren dienden enkele Kamerleden, onder impuls van Kamerlid Lanjri (cd&v) een voorstel van resolutie in.

Voor de bespreking hiervan won de bevoegde commissie advies in bij diverse instanties waaronder de minister die bevoegd is voor personen met een handicap, de Europese Commissie als oorspronkelijke initiatiefnemer en uiteraard organisaties die de mindervaliden vertegenwoordigen: de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap, Het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap, maar ook verenigingen die focussen op mensen met specifieke aandoeningen zoals de vzw Vlaamse Vereniging Autisme of de vzw Crohn- en Colitis ulcerosa Vereniging. Hieruit valt te leren dat de organisaties heel positief zijn over de kaart en ze er ook meer potentieel in zien.

Tijdens de verdere besprekingen in de commissie Sociale Zaken kwam al snel naar voor dat het gebrek aan bekendheid en de complexiteit van de toekenningsprocedures de onderbenutting in de hand werken. Er werd ook nog gedebatteerd over de automatische toekenning van de kaart aan personen met een handicap en over de geldigheidsduur van de kaart. Eind mei was de commissie klaar met haar voorbereidend werk en was de bespreking en stemming achter de rug. Meerderheid en oppositie zijn het erover eens dat de mogelijkheden van de European Disability Card niet ten volle worden benut.

Wat nu?

De commissie kwam tot een aantal voorstellen en aanbevelingen. Zo verzoeken de leden met deze resolutie de federale regering – in overleg met de deelstaten – om in eerste instantie dringend werk te maken van een bredere bekendheid van de kaart. Als initiatieven stelt de commissie onder meer voor om een algemene informatiecampagne over de European Disability Card op te zetten, een toegankelijker website te ontwerpen, nieuwsbrieven te versturen, best cases te verzamelen, en de meerwaarde van bijvoorbeeld een jaarlijkse EDC-prijs of label te onderzoeken om de bekendheid te vergroten. De nauwere samenwerking met steden en gemeenten en

de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap kan de bekendheid eveneens ten goede komen.

Daarnaast moet de aanvraag van de EDC gemakkelijker kunnen gebeuren. Zo vraagt de commissie te onderzoeken of een automatische toekenning aan mensen met een erkende handicap een oplossing is. Ze moeten minstens geïnformeerd worden over het bestaan van de kaart. De EDC zou in de toekomst ook via de gemeente, het OCMW of de ziekenfondsen kunnen worden aangevraagd.

Tot slot wil men het potentieel maximaal benutten. Hier stelt de commissie dat het relevant is om na te gaan of de uitbreiding van de doelgroep opportuun is, of het toepassingsgebied kan vergroten naar andere domeinen (mobiliteit, veiligheid, economische activiteiten). Een samenwerking met zelfstandigenorganisaties moet dan weer meer aanbieders aan boord krijgen. Een integratie van alle andere passen (Uitpas, Toiletpas, ...) in één pas, moet ook worden bekeken om het zo gemakkelijk mogelijk te maken.

Uiteraard mag het niet bij vrijblijvende initiatieven blijven. Daarom vraagt de commissie ook een evaluatie en eventuele bijsturing op basis van concrete cijfers. Een eerste stap is gezet: de plenaire vergadering van de Kamer schaarde zich in de vergadering van 9 juni 2022 unaniem achter dit voorstel van de commissie Sociale Zaken. Nu is het woord aan de regering en de deelstaten die bevoegd zijn voor de praktische uitwerking.

Meer info
www.dekamer.be > [doc 2300](#)
<https://eudisabilitycard.be/>

Gedaan met discriminatie omwille van gezondheidstoestand

In juli 2022 heeft de Kamer een wetsvoorstel aangenomen om alle vormen van discriminatie die verband houden met de gezondheidstoestand uit te bannen. Sinds 2007 was er al de zogenaamde antidiscriminatiewet. Ze beschermde patiënten tegen bepaalde vormen van discriminatie gelinkt aan hun huidige of toekomstige gezondheidstoestand, maar ze hield geen rekening met de gezondheidstoestand uit het verleden.

Waarom moest de wet aangepast worden?

Uit een studie van de Universiteit Gent is gebleken dat mensen die kanker overwonnen hebben en opnieuw aan het werk willen, vaak gediscrimineerd worden. Eerdere studies hadden al aangetoond dat maar ongeveer 60 % van de ex-kankerpatiënten na hun behandeling weer aan het werk gaat. Werkgevers vrezen dat de ex-patiënt opnieuw ziek zal worden of dat de arbeidsorganisatie of de werkplek te veel aangepast zullen moeten worden.

Andere in het oog springende vaststellingen gingen over de kansen op succes wanneer iemand die kanker heeft gehad gaat solliciteren. Ten eerste blijkt een verleden met kanker minder nadelig te zijn voor mannelijke sollicitanten dan voor vrouwen. Ten tweede ondervindt de sollicitant minder nadelen wanneer de persoon die beslist over de aanwerving een vrouw is of iemand die zelf kanker heeft gehad.

Unia heeft er in een evaluatieverslag van 2017 overigens op gewezen dat er onvoldoende rekening wordt gehouden met de medische voorgeschiedenis van een persoon en dat de wet te beperkend is. Zo hebben hoven en rechtbanken er bijvoorbeeld op gewezen dat de antidiscriminatiewet niet van toepassing was in

het geval van een herstructurering. Bij een herstructurering moeten werkgevers vaak beslissen wie ze in dienst houden en wie niet. Werknemers die al veel ziekte-dagen op de teller hebben, hebben een grotere kans op ontslag. Zij konden zich tot nu toe niet beroepen op de antidiscriminatiewet van 2007, aangezien de gezondheidstoestand uit het verleden niet in de wet opgenomen was.

Unia

Unia is een onafhankelijke openbare instelling die discriminatie bestrijdt en gelijke kansen bevordert. Unia streeft naar een inclusieve en gelijke participatie van iedereen in alle geledingen van de samenleving en waakt over de eerbiediging van de mensenrechten in België.

www.unia.be

Een aanpassing waarnaar uitgekeken werd

Unia heeft in haar evaluatieverslag over de antidiscriminatiewetgeving (2017) ook onderstreept dat de verwijzing naar 'de huidige of toekomstige gezondheidstoestand' in de antidiscriminatiewet te beperkend was en minder ver ging dan andere akkoorden en regelgevende teksten. Er was dus een discrepantie. Bovendien heeft Unia in 2019 een samenwerkingsovereenkomst getekend, waarin sprake was van de 'gezondheidstoestand' zonder vermelding van 'huidige of toekomstige'. Dat akkoord ging dus verder dan de wet. De antidiscriminatiewet werd nu ook in die zin aangepast. Er is alleen nog sprake van 'gezondheidstoestand', zonder te vermelden of het de huidige toestand betreft of niet.

Nagenoeg unaniem goedgekeurd

Geen enkele politieke fractie heeft tegen het wetsvoorstel gestemd. Eén fractie heeft zich evenwel bij de stemming onthouden omdat ze vond dat de werkgever de mogelijkheid moet hebben om mensen die ongewettigd afwezig zijn op het werk te bestraffen en die nuance in het wetsvoorstel ontbreekt.

Tot besluit kunnen we stellen dat de antidiscriminatiewet helaas niet alle vormen van discriminatie kan uitbannen, maar ze toch een rechtsmiddel is voor personen die menen het slachtoffer te zijn van discriminatie... En deze aanpassing heeft de wet nog versterkt.

www.dekamer.be
> doc 2227

Elektrische steps Nieuwe regels voor meer veiligheid

Ze zijn niet meer uit het stadsbeeld weg te denken. Ze bieden een vlotte en makkelijke oplossing voor verplaatsingen in de stad. We hebben het over de elektrische steps, die een waar succes kennen. Keerzijde van de medaille: het stijgende aantal ongevallen en conflicten met andere weggebruikers. De Kamer nam daarom in mei 2022 unaniem een wetsvoorstel aan dat dit type vervoermiddel wettelijk regelt, met het oog op de veiligheid van alle weggebruikers.

Het was hoog tijd dat er een wet kwam. Daarover was iedereen het eens. De nieuwe regels traden in werking op 1 juli 2022. Als we zien hoe het er op onze straten aan toegaat en hoe de politie nog altijd moet ingrijpen, lijkt het nuttig de regels hier op te frissen.

De nieuwe regels zijn van toepassing op **alle** gemotoriseerde voortbewegingstoestellen. Dat wil zeggen: alle motorvoertuigen met één of meer wielen waarvan de maximumsnelheid door hun bouw beperkt is tot 25 km/u. Het gaat niet alleen om elektrische steps maar ook om monowheels, elektrische skateboards, elektrische rolstoelen, enz.

De signalisatie

M21 – Voortbewegingstoestellen

M22 – Deelvoortbewegingstoestellen

M23 – Deelfietsen

M24 – Deelfietsen en
deelvoortbewegingstoestellen

Technische voorwaarden

Niet sneller kunnen rijden dan 25 km/u, door de bouw van het toestel zelf
Maximale breedte van 1 m
Uitgerust zijn met

- goed werkende remmen
- een witte reflector vooraan en een rode reflector achteraan
- een geluidstoestel hoorbaar op 20 m
- witte reflecterende strips op de voetsteunen of witte reflecterende cirkels vooraan en achteraan.

De bestuurder

Moet **minimum 16 jaar** zijn
tenzij hij/zij rijdt

- in woonerven en erven
- op voorbehouden wegen (zoals bijvoorbeeld RAVeL in Wallonië)
- in voetgangerszones waar dit toegelaten is
- in speelstraten.

Personen met beperkte mobiliteit die met een vervoermiddel rijden dat exclusief aan hen voorbehouden is, worden niet aan deze leeftijdsbeperking onderworpen.

Het is **verboden passagiers te vervoeren** (tenzij het toestel meerdere zitplaatsen heeft).

Verkeersregels

Deze toestellen worden gelijkgesteld met fietsen. Ze moeten dus **ofwel op het fietspad, ofwel op de rijbaan rijden**. Uitzonderingen:

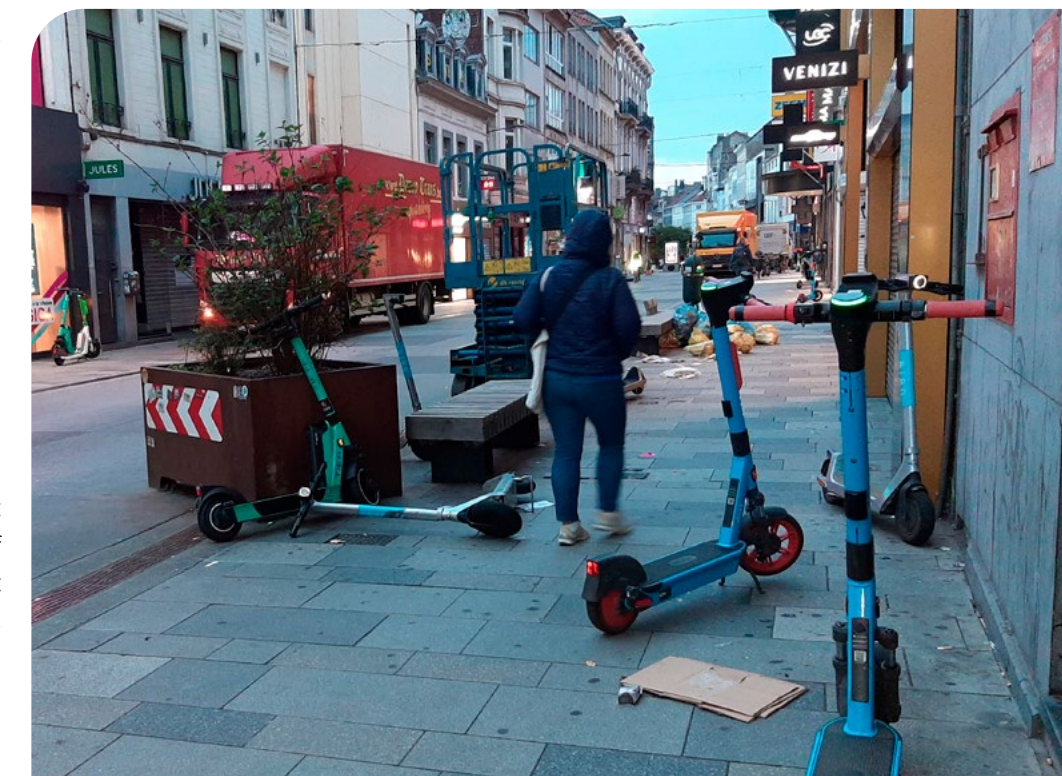
- Gemotoriseerde voortbewegingstoestellen uitsluitend bestemd voor het vervoer van personen met beperkte mobiliteit waarmee niet sneller dan stapvoets wordt gereden (max. 6 km/u), worden beschouwd als voetgangers. Deze toestellen mogen het voetpad gebruiken.
- In voetgangerszones waar een bord aangeeft dat fietsers er toegelaten zijn, mogen ook gemotoriseerde voortbewegingstoestellen niet sneller dan stapvoets rijden en moeten ze altijd voorrang verlenen aan voetgangers.

Stilstaan en parkeren

Aangepaste parkeerzones en zones waar parkeren verboden is, worden aangegeven met specifieke signalisatie. Op plekken zonder specifieke signalisatie is parkeren op het voetpad altijd toegelaten mits het toestel de doorgang van de voetgangers en andere gebruikers niet hindert.

Vervoermiddelen voor personen met beperkte mobiliteit kunnen altijd geparkeerd worden buiten de rijbaan en parkeerzones.

www.dekamer.be
> doc 2354

Test je kennis

Je vindt alle antwoorden in dit magazine

Horizontaal

- 1. Soort beperking
- 7. Juridische term voor teruggave
- 8. Vanaf die leeftijd mag je voortaan stemmen voor het Europees Parlement
- 10. Ongelijke behandeling op grond van persoonlijke kenmerken
- 11. Document dat rechtsregels bevat over misdrijven en de straf die erop van toepassing is
- 14. Expert
- 16. Daar kan je kansspelen spelen
- 17. Daarin staan de basisregels van ons land
- 18. Tekst die door de Kamer is goedgekeurd maar geen kracht van wet heeft

- 19. Maximaal toegestane aantallen, bvb. aantal nieuwe artsen per jaar en per specialisatie
- 20. Het bijhouden van telefoon- en internetgegevens

Verticaal

- 2. Gebruikelijke afkorting voor 'per- en polyfluoralkylverbindingen'
- 3. Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering
- 4. Reliefschrift voor blinden
- 5. Lijst met alle stemgerechtigden
- 6. Gegevens die iets over andere gegevens zeggen
- 9. Verkeerd, slecht gebruik
- 12. Gedetineerde
- 13. Politieke partijen die niet in de regering zitten
- 15. European disability card

Antwoorden tonen

Antwoorden verbergen

COLOFON

Verantwoordelijke uitgever

Jan Deltour, secretaris-generaal
van de Kamer van volksvertegenwoordigers

Redactie

Dienst Public Relations en Internationale Betrekkingen
Tel.: 02 549 90 46
communication@dekamer.be

Werkten mee aan dit nummer:

Jeroen Clarisse, Isabelle Cliquet-Duculot, Anne Coppens, Michael Coucheir, Christine De Backer, Patricia Deryckere, Philippe Deweyer, Tristan Dutry, André Grenacs, Michel Lecluyse, Bart Loos, Nicole Marquet, David Modrzewski, Isabelle More, Bruno Persyn, Joanna Ptaszynski, Tom Van Acker, Mireille Van Wilderode, Frederik Verleden en Fabian Wauthier

Foto's

Belga Image, Inge Verhelst, Kurt Van den Bossche en Adobe Stock

Vormgeving en illustraties

Antoine Marcelis en Johan Wynen

Druk

Prepress en drukkerij van de Kamer

De redactie werd afgesloten op 28/10/2022

Welkom in de Kamer!

Had je altijd al willen weten hoe het er in een parlement aan toe gaat? Hoe een wet tot stand komt? Wat er besproken wordt tijdens de parlementaire vergaderingen? We zetten de mogelijkheden voor jou op een rijtje.

EEN VERGADERING BIJWONEN

De plenaire vergaderingen en de meeste commissievergaderingen zijn openbaar. Iedereen kan ze bijwonen. Vooraf reserveren hoeft niet.

Surf naar www.dekamer.be om te weten welke vergaderingen wanneer plaatsvinden en wat er op de agenda staat.

Je kan de plenaire vergaderingen ook live volgen op onze website: ga naar 'video vergaderingen'. Daar vind je ook de gearchiveerde beelden van de voorbije vergaderingen.

EEN RONDLEIDING VOLGEN

Dagelijks, behalve op zondag, vinden er rondleidingen plaats. Een groepsbezoek is gratis en duurt anderhalf tot twee uur. Een groep bestaat best uit 20 personen. We raden je aan je bezoek minstens twee maanden vooraf te boeken. We ontvangen immers jaarlijks vele duizenden bezoekers uit binnen- en buitenland.

VOLG ONS OP

MEER WETEN

Op onze website vind je een elektronische versie van dit magazine met tal van doorklikmogelijkheden.

Een vergadering bijwonen

Leuvenseweg 13
1000 Brussel

Een rondleiding boeken

Tel.: 02 549 81 36
bezoekers@dekamer.be

Meer exemplaren van dit magazine ontvangen?

Een adreswijziging melden?
Laat het ons weten op
communication@dekamer.be

www.dekamer.be